

Uitvoering, uitvoering, uitvoering!

*Natuur en water in een
uitnodigende aanpak verbinden!*

JAARPLAN 2025

Groen Ontwikkelfonds Brabant

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	4
DEEL 1:	
Groen Ontwikkelfonds Brabant: hoe gaat het met onze opdracht?	6
Onze huidige opdracht	7
Stand van zaken realisatie per deelopdracht	8
Nieuwe natuurmakers: wie dragen bij?	8
Toekomst van onze opdracht?	9
DEEL 2:	
Wat goed gaat, beter kan en anders moet	10
A: wat goed gaat, wat niet en waarom?	11
B: samenhang en afhankelijkheid water- en natuuropgave	14
C: verwevenheid en onderlinge afhankelijkheid in gekozen aanpak	15
D: conclusies voor onze aanpak in 2025 en verder	16
DEEL 3:	
Vrijwillige natuurrealisatie in 2025: onze aanpak!	17
A: onze taakstelling voor 2025	18
B: hoe dan? Onze aanpak	20
C: verhoging van de kwaliteit van de natuurplannen in 2025	26
D: voorkomen vertraging op taakstelling 2025	29
E: vier voorstellen voor verbetering, versnelling en optimalisatie van de uitvoering op korte termijn	33
BIJLAGEN	37
1. Over Groen Ontwikkelfonds Brabant bv	38
2. Succesfactoren vrijwillige natuurrealisatie (uit boek 'de natuurmakers')	39
3. Nadere invulling van onze taakstelling 2025	41
4. Opties voor versnelling realisatie ecologische verbindingzones	42
5. Gerichte verplichtende opties voor realisatie rijksdeel NNB	44
6. Het blijven dynamische tijden	46

VOORWOORD

Het glas van onze natuuropdracht is meer dan halfvol.

Dankzij de inzet van velen is al veel nieuwe natuur gerealiseerd. In **DEEL 1** van dit jaarplan lezen jullie meer over de omvang van onze opdracht en hoe het daar mee staat. Om in dit voorwoord alvast drie tipjes van de sluier op te lichten:

- de realisatie van het provinciale deel van het Natuurnetwerk Brabant (NNB) is grotendeels afgerond.
Wie had dat meer dan tien jaar geleden, bij de start van Groen Ontwikkelfonds Brabant, gedacht? Natuur realiseren met een stevige financiële bijdrage van de initiatiefnemers, het léék een onmogelijke opgave, maar is dus wél mogelijk gebleken;
- onze opdracht voor de grondbeschikbaarheid van het rijksdeel NNB verloopt redelijk goed.
Veel nieuwe natuurmakers hebben zich gemeld om hiermee aan de slag te gaan. Niet alleen de traditionele natuurorganisaties, maar ook particulieren, gemeenten en ja, ook veel ondernemers. Ook hier geldt: iets wat onmogelijk leek is tóch mogelijk;
- we stellen ook vast dat twee deelopdrachten achterblijven, namelijk de realisatie van de inrichting van het rijksdeel NNB en de aanleg van ecologische verbindingzones.
Om deze doelen te halen is er werk aan de winkel. Het is ook daarom dat dit jaarplan de titel '**Uitvoering, uitvoering, uitvoering!**' heeft meegekregen.

We hebben ook in 2025 en volgende jaren veel nieuwe en huidige natuurmakers nodig om de resterende natuuropgaven te realiseren. Het vinden, stimuleren, motiveren en concreet vooruithelpen van natuurmakers blijft dus topprioriteit. Het is cruciaal om onze opdracht succesvol te kunnen afmaken.

We gaan daarom in 2025 vol overtuiging, samen met de Werkeenheid, verder met onze **uitnodigende aanpak**.

In **DEEL 2** van dit jaarplan analyseren we wat gaat er in de afgelopen tijd goed is gegaan, wat niet en vooral ook waarom niet? Wat leren we ervan? Waar is het succes van onze natuuropdracht eigenlijk van afhankelijk?

We maken in dit deel van het jaarplan inzichtelijk welke activiteiten in 2025 noodzakelijk zijn en wat dat betekent voor onze aanpak in 2025.

Onze aanpak voor 2025 vind je terug in DEEL 3 van dit jaarplan. Daar lees je wat Groen Ontwikkelfonds Brabant concreet in 2025 kan én gaat doen om de uitvoering van onze opdracht te versnellen. We halen alles wat binnen onze invloedssfeer ligt uit de kast. Het kan ons niet snel genoeg gaan. We hebben haast!

Er is meer nodig...

We moeten vertraging van de natuurrealisatie zien te voorkomen. Die vertraging ligt helaas wel op de loer. We vinden het daarom belangrijk onze zorgen daarover in dit jaarplan te delen. Ook daarover lees je in deel 3 meer.

We zien ook dat er stevige winst (meer en beter doelbereik, tijdswinst en besparing inzet geld en menskracht) te behalen is voor onze opdracht én voor andere beleidsopgaven als we investeren in een Brabantbrede uitvoering van specialistische, complexe en kennisintensieve zaken. Belangrijke uitvoeringsonderdelen zijn nu te versnipperd georganiseerd. De Gebiedsgerichte Aanpak, waarbij ieder gebied voor zichzelf aan de slag gaat, zou zelfs weleens kunnen leiden tot nóg meer versnippering.

Vanwege de impact hiervan op onze opdracht zien we het als onze plicht om ons sterk te maken voor een goede balans tussen de gebiedsgerichte en centrale uitvoering.

Daarom bieden wij in dit jaarplan een uitgestoken hand, om mee te denken én te doen! Aan het einde van deel 3 doen we **vier concrete en praktische voorstellen voor verbetering, versnelling en optimalisatie van de uitvoering op korte termijn**. Wij denken dat Groen Ontwikkelfonds Brabant daar een goede rol in kan spelen vanwege onze, in de afgelopen jaren, opgebouwde kennis en ervaring.

Ons aanbod staat. Wordt de handschoen ook opgepakt? We gaan hierover, met dit jaarplan in de hand, graag snel in gesprek met de provincie en de waterschappen. Er is geen tijd te verliezen.

De vele betrokken en gemotiveerde natuurmakers in Brabant laten dagelijks zien wat er wél kan, ondanks alle onzekerheden en hobbels die zij op hun pad naar het ontwikkelen van nieuwe natuur tegenkomen. Daar krijgen wij energie van!

Het maakt dat we, samen met die natuurmakers, net zo lang zoeken, proberen, vallen, opstaan, leren en verbeteren tot we de gehele natuuropgave hebben gerealiseerd!

Uiteraard gebeurt er veel meer dan in dit jaarplan is beschreven.

Wil je meer weten over waar wij elke dag mee bezig zijn of heb je suggesties die ons kunnen helpen ons werk nog beter te doen, neem contact met ons op. Wij gaan graag met jou in gesprek!

Het gehele team van Groen Ontwikkelfonds Brabant (*Aisha, Andrea, Anita, Anne, Annick, Anton, Anya, Cindy, Daan, Diederik, Erik, Frank, Heleen, Hendri, Inge, Jan, Janneke, Jannis, Jiri, Jolanda, Karel, Lia, Lonja, Mary, Nilou, Pieter, Reina, Regina, Roy, Sigrid, Sophie, Taco, Talya en Tom*) is zeer gemotiveerd om, samen met de manifestpartijen en veel andere betrokkenen, het Natuurnetwerk Brabant te realiseren!

Mary Fiers
directeur Groen Ontwikkelfonds Brabant

Natuurbegraafplaats Schoorsveld in Heeze

DEEL 1

Hoe gaat het met onze opdracht?

Inleiding op dit deel

Om onze aanpak voor 2025 te begrijpen is het belangrijk te weten hoe we er nu voor staan, en wat onze belangrijkste uitdagingen zijn. In dit deel van het jaarplan presenteren we een cijfermatige analyse en maken we inzichtelijk met welke partners wij samenwerken én wat hun inbreng is. Aan het einde van dit deel staan we stil bij de toekomst van de opdracht.

Inhoudsopgave voor deel 1

Onze huidige opdracht	7
Stand van zaken realisatie per deelopdracht	8
Nieuwe natuurmakers: wie dragen bij?	8
Toekomst van onze opdracht?	9

Onze huidige opdracht¹

Bij onze oprichting in 2014 kregen wij een tweeledige opdracht mee:

1. zet de beschikbare hectares en euro's in om het Natuurnetwerk Brabant (NNB)² en ecologische verbindingzones (evz's) te realiseren;
2. ontwikkel een nieuwe aanpak voor de vrijwillige realisatie van nieuwe natuur in Brabant, met stevige cofinanciering vanuit de samenleving. Het fonds moest, zo luidde de opdracht, particulieren, (agrarische) ondernemers en andere partijen en organisaties kansen bieden om zelf natuur aan te leggen en te beheren. De titel van de provinciale beleidsnota "Uitnodigend Groen" weerspiegelde die destijds vernieuwende aanpak.

De huidige opdracht, ook wel onze 'maatschappelijke opgave', is gesplitst in vijf deelopdrachten:

Opdracht realisatie NNB door Groen Ontwikkelfonds Brabant	Maatschappelijke opgave/opdracht in hectares³
NNB provinciaal: verwerving/functiewijziging ⁴	2.559
NNB provinciaal: inrichting ⁵	2.559
NNB rijks: verwerving/functiewijziging	4.032
NNB rijks: inrichting	5.684
EVZ ⁶ : verwerving/functiewijziging en inrichting	1.280

¹ Conform de Aandeelhoudersinstructie december 2022.

² Medio oktober 2024 spreekt Provinciale Staten over een voorstel om de benamingen van het Natuurnetwerk Brabant aan te passen. Het Natuurnetwerk Brabant (NNB) wordt als het ware in twee onderdelen opgesplitst; het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en het Natuurnetwerk Brabant (NNB), niet zijnde NNN. Het besluit hierover wordt naar verwachting op 13 december 2024 genomen. In dit jaarplan gaan we uit van (vooralsnog) onze huidige opdracht en de daaraan gekoppelde benamingen, zoals Natuurnetwerk Brabant.

³ De beschikbare budgetten voor onze opdracht zijn eind 2022, naar aanleiding van een bezuiniging op de provinciale natuurbudgetten, aangepast. Dat is vastgelegd in de Aandeelhoudersinstructie. Omdat de hectares niet zijn aangepast is de opdracht in hectares in de Aandeelhoudersinstructie niet gelijk aan de beschikbare middelen.

⁴ Bij functiewijziging en verwerving gaat het over herwaardering van de grond als het de functie natuur krijgt. De functie natuur wordt eeuwigdurend vastgelegd als Kwalitatieve Verplichting. De te ontvangen subsidie is voor de herwaardering van gronden; natuurgrond kent een lagere waarde dan landbouwgrond.

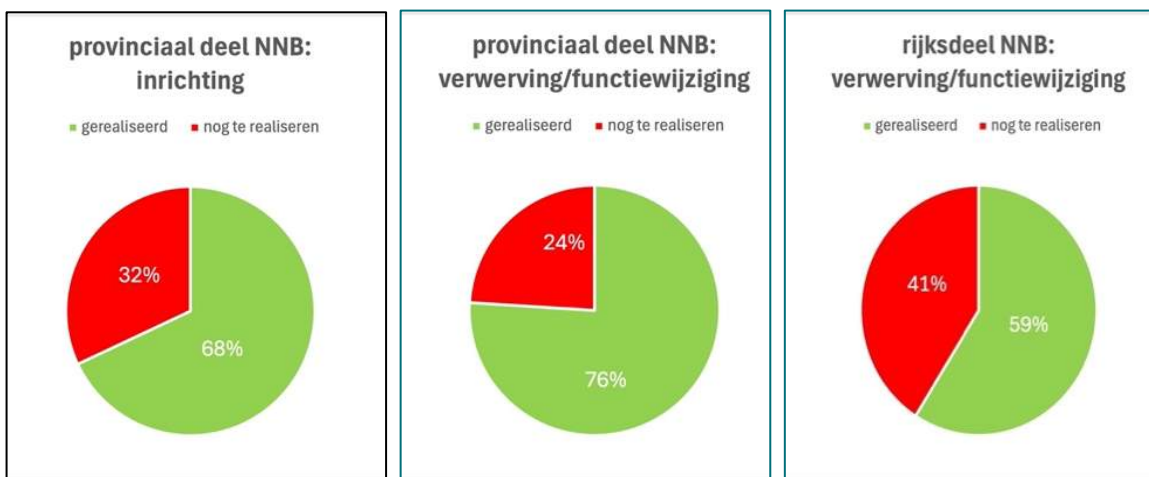
⁵ Bij de inrichting gaat het om de kosten voor de inrichtingsmaatregelen die nodig zijn om natuur te realiseren, zoals de aanplant van bomen, het afgraven van een nutriëntenrijke laag en/of de aanleg van een poel.

⁶ Ecologische verbindingzones zijn groene verbindingen tussen de natuurgebieden.

Stand van zaken realisatie per deelopdracht

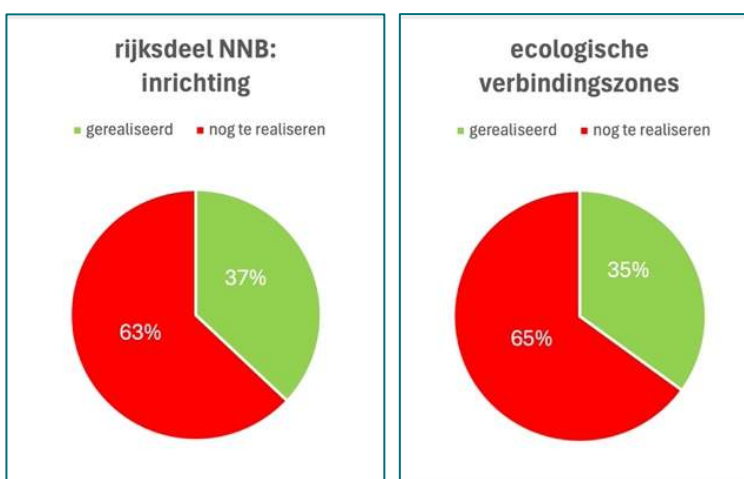
Voor drie van onze deelopgaven ligt we redelijk tot goed op koers (peildatum 18 oktober 2024):

- de realisatie van het provinciale deel van het NNB komt, zowel voor verwerving/functiewijziging (**76% gerealiseerd**) als voor inrichting (**68% gerealiseerd**), steeds dichterbij het beoogde eindresultaat;
- ook onze opdracht voor de grondbeschikbaarheid (functieverandering/verwerving) van het rijksdeel NNB verloopt redelijk goed. Inclusief het onderhanden werk zijn we ruim over de helft (**59% gerealiseerd**). Uiteraard vraagt het realiseren van deze resterende opgave nog wel aandacht.

Twee deelopgaven blijven fors achter:

- de inrichting van het rijksdeel NNB (**37% gerealiseerd**) en de aanleg van ecologische verbindingzones (**35% gerealiseerd**). Waarom dat zo is en wat we eraan kunnen doen wordt verderop in dit jaarplan uitvoerig toegelicht.

Nieuwe natuurmakers: wie dragen bij?

Cofinanciering is een belangrijk onderdeel van onze opdracht. Wij betalen nooit 100% van de kosten, initiatiefnemers moeten altijd zelf een (flink) deel van de kosten voor nieuwe natuurrealisatie bijdragen.

In totaal is er voor ruim 100 miljoen euro aan cofinanciering voor nieuwe natuur ingebracht door verschillende groepen van initiatiefnemers.

Ruim 60% van deze cofinanciering komt van particulieren, (agrarische) ondernemers en gemeenten. Het laat het belang van deze nieuwe natuurmakers zien. **Ze zijn onmisbaar** als wij ons doel -een robuust en aaneengesloten natuurnetwerk in Brabant- willen realiseren.

Groepen initiatiefnemers	Totaal (in%)	Totaal bedrag (euro's)
Ondernemers	25%	24,9 miljoen
Natuurterrein beherende organisaties	21%	21,2 miljoen
Waterschappen	18%	17,9 miljoen
Particulieren	18%	18,6 miljoen
Gemeenten	18%	18,6 miljoen

De toekomst van onze opdracht?

In dit jaarplan 2025 besteden we vanzelfsprekend volop aandacht aan onze resterende opdracht, zoals verwoord in onze Aandeelhoudersinstructie.

Daarbij hebben we rekening te houden met twee veranderingen die van grote invloed kunnen zijn op ons werk:

1. Provinciale Staten neemt naar verwachting op 13 december een besluit over het opsplitsen van het Natuurnetwerk Brabant in twee delen. Dat besluit werkt door in onze opdracht (Aandeelhoudersinstructie) en in de subsidieregeling die wij in mandaat uitvoeren. Wat precies de gevolgen voor ons werk zijn is nog onderwerp van gesprek en (bestuurlijke) besluitvorming. In dit jaarplan beschrijven we onze focus in 2025 en hoe we knelpunten in de vrijwillige realisatie van nieuwe natuur willen aanpakken. Er is, los van deze aanpassing, nog genoeg te doen!
2. de provincie oriënteert zich momenteel op hoe in de toekomst de problematiek in het landelijk gebied van Brabant moet worden aangepakt. Eind 2024 worden besluiten verwacht over onder meer de inzet van provinciale grondbanken én de doorontwikkeling van de uitvoering van de Gebiedsgerichte Aanpak (GGA). Deze besluiten hebben grote samenhang met de rollen, de verantwoordelijkheden en de werkwijze van de manifestatiesamenwerking - en daarbinnen de opdracht van Groen Ontwikkelfonds Brabant.

In dit kader doen we een oproep aan de provincie: betrek de uitvoerders nadrukkelijk bij besluiten over grond(banken) en de doorontwikkeling van de GGA.

Het is cruciaal om ook de kennis en ervaring van de uitvoerders te betrekken bij de te maken beleidskeuzes. Het leidt aantoonbaar tot een betere uitvoering en dus realisatie van de doelen!

We zijn niet de enige die het belang hiervan benadrukt. [Het programma Kennis van de Overheid heeft veel relevante kennis ontwikkeld over de noodzakelijke, en te vaak ontbrekende, samenhang tussen beleid en uitvoering.](#)

De **uitvoeringskracht van de netwerksamenwerking** verdient, zodra er beleidskeuzes over grondbanken en de doorontwikkeling van de GGA moeten worden gemaakt, prominente aandacht. De komende jaren vraagt de uitvoering van de forse opgaven in het buitengebied van Brabant veel van juist de samenwerkende organisaties, zoals provincie Noord-Brabant, de manifestpartijen, de gemeenten en meer. Niemand kan het alleen!

We beginnen natuurlijk niet op nul met die samenwerking. Er is al veel kennis en ervaring opgedaan. Ook leren we van de succes- en faalfactoren van netwerksamenwerkingen in andere domeinen, zoals het sociaal domein. [Patrick Kenis](#) publiceerde hierover enkele leerzame artikelen. Deze kennis biedt ook inspiratie voor hoe wij de uitvoeringskracht kunnen versterken.

Gaat onze opdracht veranderen?

Zeer waarschijnlijk wel. Niet alleen qua inhoud en omvang, maar ook onze rollen en verantwoordelijkheden worden mogelijk anders. Het is nog niet duidelijk hoe dat eruit gaat zien en wanneer wij dat in ons dagelijkse werk gaan merken. Het is lastig om daarop te anticiperen, ook omdat onze opdracht, afhankelijk van de doorontwikkeling van de Gebiedsgerichte Aanpak, kleiner of groter en/of breder dan natuur kan worden. Maar dat betekent niet dat we daarop gaan wachten. Daarvoor is er te veel werk aan de winkel! We gaan onvermoeibaar door met het realiseren van onze opdracht. Is het niet linksom, dan gaan we rechtsom.

We sluiten graag aan bij de bestuurlijke ambitie om Brabant van het slot te halen. Er is grote urgentie om de water- en natuurdoelen te halen. **Alle ballen op de uitvoering dus**; het klinkt ons als muziek in de oren!

Wij denken, vanuit onze ervaring met de uitvoering van plannen, graag mee over hoe invulling gegeven kan worden aan die grote uitvoeringsopgave én wat wij hierin kunnen betekenen. In deel 3 van dit jaarplan doen we een aantal concrete voorstellen.

De prijsuitreiking Natuur in Eigen Hand in oktober 2024

DEEL 2

Wat goed gaat, beter kan en anders moet

Inleiding op dit deel

Voor we in dit jaarplan toekomen aan onze aanpak voor 2025 staan we in dit deel eerst uitvoerig stil bij wat al goed gaat, beter kan en anders moet (**paragraaf A**). Daarna zoomen we in op de samenhang, en dus ook onderlinge afhankelijkheid, van onze opdracht met andere opgaven (**paragraaf B**). Met name de samenhang tussen natuurontwikkeling en de wateropgave is belangrijk voor een succesvolle realisatie van onze opgave. Ook besteden we aandacht aan de verwevenheid, en onderlinge afhankelijkheid, in de gekozen aanpak (**paragraaf C**). We sluiten deel 2 af met conclusies die van belang zijn voor onze aanpak in 2025 en de jaren daarna (**paragraaf D**). Wat die aanpak is lees je in deel 3 van dit jaarplan.

Inhoudsopgave van dit deel

A: wat goed gaat, wat niet en waarom?	11
B: samenhang en afhankelijkheid water- en natuuropgave	14
C: verwevenheid en onderlinge afhankelijkheid in gekozen aanpak	15
D: conclusies voor onze aanpak in 2025 en verder	16

A: wat goed gaat, wat niet én waarom?

Onze conclusies

1. In Brabant zijn veel betrokken en gemotiveerde natuurmakers aan de slag gegaan;
2. Er worden veel verzoeken om uitstel gedaan, waardoor er minder rijksdeel NNB is ingericht dan je zou wensen;
3. De aanleg van ecologische verbindingzones blijft fors achter;
4. De realisatie van provinciaal NNB is juist heel voorspoedig verlopen

TOELICHTING

ad 1.

De natuurmakers centraal

Het succes van de vrijwillige natuurrealisatie in Brabant is vooral te danken aan de betrokkenheid van veel verschillende natuurmakers. Particulieren, gemeenten, terreinbeherende organisaties, (agrarische) ondernemers en waterschappen hebben in de afgelopen 10 jaar bergen werk verzet om nieuwe natuur te realiseren. Hun grote inzet is niet het enige wat de initiatiefnemers gemeen hebben. Hun motivatie en doorzettingsvermogen om het ook echt voor elkaar te krijgen is minstens zo belangrijk gebleken. Want nieuwe natuur realiseren klinkt eenvoudig, maar is het zeker niet.

Naast deze overeenkomsten tussen de natuurmakers zijn er ook verschillen. Zoals de kennis en de ervaring van de initiatiefnemers, hun visie op natuur(beheer) en natuurinclusieve landbouw en hun organisatie en werkwijze. Juist die verschillen maken dat onze aanpak op de grote verscheidenheid aan natuurmakers moet zijn afgestemd – en daarom gevarieerd en flexibel is. De hulp van de Werkeenheid Natuurnetwerk was én is cruciaal om deze diverse groep aan natuurmakers vooruit te helpen. Ook in de komende jaren is het vinden, stimuleren, motiveren én concreet vooruithelpen van natuurmakers topprioriteit!

In ons, in 2024 uitgebrachte, boek 'De natuurmakers' staan we stil bij de belangrijkste conclusies en leerpunten van 10 jaar vrijwillige natuurontwikkeling. In bijlage 2 worden deze kort samengevat. Het zijn belangrijke bouwstenen voor onze aanpak in 2025 en verder, die wij in deel 3 van dit jaarplan uit de doeken doen.

ad 2.

Waarom blijft de realisatie van de inrichting van het rijksdeel NNB achter?

Op zich is het logisch dat de realisatie van de inrichting achterloopt op het beschikbaar krijgen van de grond (functiewijziging/verwerving). De inrichting van het rijksdeel NNB loopt echter wel heel ver achter⁷. Het verkleinen van die achterstand verdient in 2025 onze volle aandacht.

⁷ Zoals op pagina 7 staat is er in het Rijksdeel een groot verschil tussen het percentage klaar/onderhanden voor wat betreft verwerving/functiewijziging (58%) en klaar/onderhanden voor wat betreft inrichting (37%).

De achterstand is deels het gevolg van uitstelverzoeken voor afgegeven subsidiebeschikkingen voor inrichting en deels van het uitblijven van de (afgesproken) subsidieaanvragen voor inrichting.

Een uitstelverzoek wordt gedaan als de oorspronkelijke einddatum voor realisatie of indieningsdatum voor inrichting, zoals vermeld staat in de subsidiebeschikking, niet wordt gehaald.

Uit gesprekken met indieners van uitstelverzoeken blijkt dat er verschillende redenen zijn om dat te doen. Vertraging in de vergunningverlening bijvoorbeeld, maar ook een langere planvormingsfase, onvoldoende cofinanciering of een omvangrijke omgevingsdialoog, met mogelijk weerstand tegen de plannen, kunnen leiden tot een vraag om uitstel. Soms is het zelfs een combinatie van de genoemde redenen.

Voor het rijksdeel NNB speelt vooral dat de inrichting en afronding van het perceel vaak samenhangt met het hydrologisch op orde brengen van een grotere zone. Het gaat in het rijksdeel NNB niet zelden om natuurbeheertypes die afhankelijk zijn van bijvoorbeeld een hogere grondwaterstand of kwel. In het provinciale deel van het NNB is deze afhankelijkheid van de hydrologische inrichting minder groot en kan een eigenaar vaak al beginnen met het inrichten van zijn eigen perceel, ook al zijn de burens nog niet zover.

Soms is het technisch onvermijdelijk om met de inrichting van het gebied te wachten tot het ook hydrologisch op orde is, soms zijn de kosten een argument om de ecologische inrichting uit te stellen. Een aannemer twee keer, eerst voor ecologische inrichting en daarna voor hydrologische inrichting, in een gebied aan de slag laten gaan is vaak duurder.

ad.3

Waarom blijft de realisatie van ecologische verbindingzones achter?

Ook de realisatie van de ecologische verbindingzones blijft fors achter bij de opdracht. Dat heeft meerdere oorzaken:

- ecologische verbindingzones zijn langgerekte elementen. Daardoor moeten veel verschillende grondeigenaren worden overtuigd om mee te doen. Dit kost veel personele capaciteit van gemeenten en waterschappen. Zeker ook omdat het voor de betreffende grondeigenaren meestal niet interessant⁸ is om een deel van een perceel hiervoor beschikbaar te stellen;
- de manifestpartijen, inclusief de waterschappen, geven prioriteit aan het afronden van de Natura2000-aanpak van de afgelopen jaren én aan de Gebiedsgerichte Aanpak. Dat vraagt veel van deze partijen, waardoor er minder tijd en menskracht beschikbaar is voor de realisatie van ecologische verbindingzones;
- gemeenten staan aan de lat voor de aanleg van 'droge ecologische verbindingzones'. Bij de gemeenten ligt ook veel ander, urgent werk op het bordje. Denk aan bijvoorbeeld de woningbouwopgave, de transitie van de landbouw, de stikstofproblematiek en de invoering van de Omgevingswet. Bovendien hebben bijna alle gemeenten een chronisch personeelstekort in het ruimtelijk domein. Er is vaak ook te weinig ecologische kennis voorhanden in de ambtelijke organisaties van vooral

⁸ Het gaat bij ecologische verbindingzones vaak om langgerekte, kleine perceelsdelen. Daardoor verandert de verkaveling en ontbreken veelal de voordelen voor de grondeigenaren om vrijwillig mee te werken aan het realiseren van EVZ's. Het maakt de aanleg van ecologische verbindingzones complex en intensief.

de kleinere gemeenten. De aanleg van ecologische verbindingzones heeft daarom bij veel gemeenten niet de hoogste prioriteit.

- De waterschappen geven aan dat stevige kostenstijgingen voor inrichting (en daarmee samenhangende kosten voor onderzoeken) deels ten grondslag liggen aan het achterblijven van de realisatie van de Ecologische Verbindingszones.

In deel 3 van dit jaarplan lees je wat dit betekent voor onze aanpak in 2025. Om een flinke slag te maken is echter meer nodig. Een aantal mogelijke versnellingsopties voor de realisatie van de EVZ-opgave ligt niet binnen onze eigen invloedssfeer en staan daarom verwoord in bijlage 4.

Het graven van een poel in het Vitaminibos in Schijndel

ad 4.

Succesfactoren provinciaal NNB

Uiteraard is het ook goed om stil te staan bij het **succes van het realiseren van het provinciaal NNB**. Daar zijn we inmiddels al een heel eind mee gevorderd, hoewel van de initiatiefnemers een fors hogere eigen financiële bijdrage wordt gevraagd. Dat is op zich best bijzonder.

Belangrijke succesfactoren bij de realisatie van het provinciaal NNB zijn:

- de vele nieuwe⁹ natuurmakers (particulieren, landgoedeigenaren, agrariërs en natuurverenigingen) die we hebben kunnen verleiden om in Brabant natuur te realiseren. De aanpak 'Uitnodigend Groen' heeft zijn vruchten afgeworpen en veel nieuwe natuur opgeleverd;
- de actieve rol van Brabantse gemeenten. Gemeenten zijn vaak bereid om de hogere cofinancieringsbijdrage voor het provinciaal NNB voor hun rekening te nemen omdat ze het koppelen aan hun streven naar een aantrekkelijk groen klimaatbestendig buitengebied;
- het concept Ondernemend Natuurnetwerk Brabant (ONNB), dat economisch medegebruik voor de grondeigenaar mogelijk heeft gemaakt. Zowel nieuwe ondernemende toetreders, zoals de voedselbosmakers, als huidige agrarische ondernemers kunnen dankzij ONNB omschakelen naar een echte natuurinclusieve bedrijfsvoering. Alhoewel het enkele jaren duurde voordat het op gang kwam, is inmiddels een flink aantal hectares nieuwe natuur (zo'n 500 hectare) op deze manier gerealiseerd;
- de flexibiliteit om ook grenzend aan het NNB nieuwe natuur te realiseren. Hiermee kon tot eind 2022 kansgericht natuur worden gerealiseerd, op de plek waar een grondeigenaar mogelijkheden zag en bereid was (mee) te investeren, uiteraard op de voorwaarde dat het een ecologische meerwaarde had;
- de flexibiliteit in onze subsidieregeling om, mits goed gemotiveerd, af te wijken van het ambitietype. Sinds 2016 is dat mogelijk. Hierdoor hebben grondeigenaren meer ruimte om een ontwerp te maken dat past bij de situatie ter plekke, bij de hydrologische (on)mogelijkheden van het gebied en bij hun eigen situatie en ambitie;
- een deel van het provinciaal NNB werd en wordt door de traditionele natuurorganisaties niet als hun belangrijkste opgave gezien. Zij concentreren zich liever op het rijksdeel van het NNB. Daarmee ontstond er niet alleen gevoelsmatig maar ook feitelijk ruimte voor anderen.

Vaak is het ook een combinatie van bovengenoemde factoren.

Samenvattend kun je stellen dat er in het provinciale deel van het NNB meer ruimte is -en deels was- voor de verschillende (groepen van) initiatiefnemers. Die ruimte heeft gezorgd voor veel nieuwe natuurmakers met concrete en diverse plannen.

Deze succesfactoren van het provinciaal deel van het NNB bevatten elementen, waarmee ook versnelling kan worden aangebracht in de realisatie van de onderdelen die nu nog achterlopen.

B: samenhang en afhankelijkheid water- en natuuropgave

De samenhang van de water- en natuuropgaven is evident in het huidige rijksdeel NNB én ook in het nog aan te wijzen Natuurnetwerk Nederland (NNN). Dit gaat immers om de natuurgebieden met veelal natte natuur.

⁹ Deze nieuwe natuurmakers hebben ook een flink deel van het rijksdeel NNB gerealiseerd. Het is dus geen exclusief succes voor alleen het provinciaal deel van het NNB.

De samenhang, en onderlinge afhankelijkheid, bij het realiseren van onze natuuropgave is daarmee groot. Dit blijkt alleen al uit de uitstelverzoeken voor de inrichting van het rijksdeel NNB die het gevolg zijn van hydrologische knelpunten.

De samenhang en onderlinge afhankelijkheid houdt echter niet op bij de grenzen van het, nog aan te wijzen, NNN. Het samenhangende hydrologisch systeem gaat in een flink aantal gebieden over deze grenzen heen. Het behalen van de waterdoelen (Kader Richtlijn Water) buiten het NNN, hangt daarmee een-op-een samen met het behalen van de natuurdoelen binnen het NNN en/of Natura2000-gebieden.

Uiteraard is ook de samenhang tussen de water- en natuuropgaven bij de realisatie van de (natte) ecologische verbindingzones overduidelijk.

Deze samenhang én onderlinge afhankelijkheid is een belangrijke pijler van dit jaarplan. We doen in deel 3 van dit jaarplan concrete voorstellen om de water- en natuuropgave in de uitvoering beter met elkaar te verbinden.

C: verwevenheid en onderlinge afhankelijkheid in gekozen aanpak

De samenhang tussen grondeigendom, transitie landbouw en de vrijwillige realisatie van natuur en wateropgaven

Voor de **vrijwillige** realisatie van natuur zijn we afhankelijk van medewerking van grondeigenaren. Zij moeten bereid zijn zelf natuur te realiseren, of hun gronden te ruilen of te verkopen.

Agrarisch ondernemers en landgoedeigenaren die zelf natuur willen realiseren, willen dat vaak voor hun hele onderneming en meestal niet voor slechts een deel van hun bedrijf of landgoed. Het probleem is dat de grenzen van hun grondeigendom vrijwel nooit precies op alle kaarten en subsidieregeling voor de water- en natuurdoelen passen.

Dit soort situaties vragen om ruimte om, uiteraard binnen kaders, tot praktische oplossingen te komen.

De samenhang en samenwerking tussen organisaties

Samenwerking tussen overheden en andere organisaties is bepalend voor het succes van natuurontwikkeling. Hoe beter de samenwerking is georganiseerd en hoe groter de bereidheid is om over de eigen organisatiegrenzen heen te kijken, hoe beter en vaker er oplossingen te vinden zijn voor concrete knelpunten. De huidige uitvoeringspraktijk wijst uit dat er regelmatig veel mensen, organisaties met hun eigen mandaten en organisatieculturen en (subsidie)regelingen bij elkaar gebracht moeten worden om oplossingen voor meervoudige doelen te bedenken. En dat is steeds weer een hele klus. Onduidelijk is dan vaak wie kan of mag beslissen. Wie heeft het mandaat? Welke doelen hebben prioriteit? Zeker op het grensvlak tussen twee organisaties kost dat te veel tijd én energie.

De grote uitdaging voor de doorontwikkeling van de GGA is hoe je het eenvoudiger en duidelijker kunt maken voor onze uitvoerders, met meer ruimte voor praktische oplossingen en om te kunnen handelen als zich kansen voordoen.

De samenhang tussen de vrijwillige en de (meer) verplichte realisatiestrategie

Om de gehele opdracht voor de aanleg van nieuwe natuur te realiseren wordt in Brabant gebruik gemaakt van twee verschillende realisatiestrategieën, namelijk:

- * een dwingend spoor, met onteigening en volledige schadeloosstelling;
- * een vrijwillig spoor, waarbij de grondeigenaar zelf natuur realiseert dan wel de grond vrijwillig verkoopt of ruilt.

Dat is noodzakelijk én zal noodzakelijk blijven om de gehele natuuropdracht te realiseren. Prima dus!

De ervaring leert wel dat de samenhang tussen beide realisatiestrategieën beter, effectiever en efficiënter kan en moet.

Samen met de provincie (programma Natuur en programma Majeure Projecten en Ontwikkelbedrijf) hebben we in 2024 een eerste stap gezet om die samenhang te verbeteren.

Maar er is meer nodig én ook mogelijk. De focus ligt nu te veel op de eerste fase van natuurontwikkeling, het beschikbaar krijgen van de grond. Logisch, maar het is noodzakelijk om ook voor de fases erna (inrichting en verkoop van nieuwe natuur) de aanpak, de rollen en de verantwoordelijkheden beter te stroomlijnen. Dit is vooral belangrijk om de water- en natuurwaarden duurzaam te kunnen borgen.

Dit vraagstuk is een belangrijk onderdeel van de doorontwikkeling van een GGA en begint met een gedeelde analyse van de huidige werkwijze, om op basis daarvan vervolgens verbeteringen in de aanpak door te voeren. Het is belangrijk om dit niet als provincie en Groen Ontwikkelfonds Brabant alleen te doen, maar ook de samenwerkingspartners te betrekken. Met name de inbreng van de waterschappen is cruciaal vanwege de samenhang met de water- en natuuropgaven, hun grondposities en hun verantwoordelijkheid als sectorale overheid. Het is dus ook een belangrijk onderdeel van onze aanpak in 2025.

D: conclusies voor onze aanpak in 2025 en verder

Op basis van voorgaande analyse concluderen wij dat:

- de **uitvoering** van de **water- en natuuropgaven** veel **steviger** met elkaar **verbonden** moeten worden;
- voor vrijwillige natuurrealisatie een **stevige uitnodigende aanpak** nodig is, waarin, afgestemd op de initiatiefnemer, concreet hulp wordt geboden om de realisatie van de doelen ter plekke tot een win-winsituatie maken.

Deze conclusie is cruciaal voor een succesvolle uitvoeringstrategie en daarmee de kern van onze boodschap en onze aanpak (zie deel 3) in 2025. Vandaar ook dat 'Natuur en water verbinden in een uitnodigende aanpak' de onderkop van dit jaarplan is.

Groen Ontwikkelfonds biedt grond te koop aan

DEEL 3

Onze aanpak in 2025!

Inleiding op dit deel

In dit deel van het jaarplan gaan we in op wat we in 2025 gaan doen. Eerst beschrijven we de taakstelling voor 2025 (**paragraaf A**): welke concrete resultaten willen we gaan realiseren in 2025? Vervolgens lichten we onze aanpak toe (**paragraaf B**), met bijzondere aandacht voor onder meer de rol van de natuurmakers, de subsidieverlening en het aankopen, verkopen en ruilen van gronden. Wat we willen doen om de kwaliteit van de natuurplannen te vergroten lees je in **paragraaf C**. Uiteraard willen we vertraging van de uitvoering zien te voorkomen. Wat daar voor nodig is lees je in **paragraaf D**. **Paragraaf E** is misschien wel het belangrijkste onderdeel van het jaarplan: vier concrete voorstellen aan de provincie en de waterschappen voor optimalisatie én versnelling van de uitvoering op korte termijn. Ook lees je hier welke rol Groen Ontwikkelfonds Brabant hierbij kan en wil spelen- en wat daar voor nodig is.

Inhoudsopgave van dit deel

A: onze taakstelling voor 2025	18
B: hoe dan? Onze aanpak	20
C: verhoging van de kwaliteit van de natuurplannen in 2025	26
D: voorkomen vertraging op taakstelling 2025	29
E: kansen voor verbetering, versnelling en optimalisatie van uitvoering op korte termijn	33

A: onze taakstelling voor 2025

Voor 2025 gaan we uit van de opdracht zoals die op het moment van schrijven van dit jaarplan bekend is.

Omdat er vooralsnog geen financiële middelen beschikbaar zijn om het provinciaal deel van het NNB, conform onze huidige opdracht in hectares, volledig af te ronden, ligt in 2025 onze focus vanzelfsprekend op het rijksdeel NNB en de ecologische verbindingzones.

Zoals we al in deel 2 hebben beschreven hangt het realiseren van deze opgaven zeer nauw samen met het hydrologisch op orde brengen van de waterafhankelijke natuur en de KRW (Kaderrichtlijn Water)-opgave.

Op het moment van schrijven van dit jaarplan wordt gewerkt aan de verlenging van de 'subsidie afkoop pacht' in relatie tot het behalen van de Natura2000- en/of NNN-doelstellingen. De consequenties hiervan zijn nog niet verwerkt in onderstaande taakstelling.

Wat doen we in 2025?

We realiseren onze taakstelling in 2025 door:

- 1) **subsidies** te verstrekken aan initiatiefnemers;
- 2) **grond** aan te kopen, te verkopen of te ruilen;
- 3) een **flink aantal van al eerder verstrekte subsidies** en enkele **gronddeals** af te ronden.

Onze taakstelling voor 2025, per categorie¹⁰:

1) subsidies verstrekken aan initiatiefnemers

- **400** hectare afgegeven nieuwe subsidiebeschikkingen (*inrichting, grond/inrichting of alleen grond*), waarbij de focus ligt op het realiseren van het rijksdeel NNB.

2) aan-, verkoop en ruilingen van grond

Met grond krijg je plannen rond. Wij blijven daarom in 2025, daar waar dat mogelijk en zinvol is, grond kopen, zowel in het natuurnetwerk als daarbuiten. De grond buiten het natuurnetwerk wordt ingezet als ruilgrond. Onze taakstelling voor 2025:

- **150 hectare nieuwe natuur in gang zetten via aankoop van grond (ruilgrond en grond in het natuurnetwerk)** als eerste belangrijke stap op weg naar omzetting van de huidige bestemming naar natuur (50 hectare in Natuurnetwerk Brabant en 100 hectare ruilgrond).

3) afronden van een flink aantal, eerder al verstrekte, subsidies en enkele gronddeals

Onze taakstelling voor 2025 is gebaseerd op historische gegevens en de doorlooptijden van beschikkingen en is daarom:

- **600 hectare realisatie van nieuwe natuur**
Het gaat hier om afronden van vastgestelde subsidiebeschikkingen én verkochte (langjarig verpachte) natuurpercelen, waarbij de gronden al wel gekocht of verkocht zijn maar ze nog juridisch geleverd moeten worden.

¹⁰ Zie de tabel in bijlage 1 voor de verdeling naar categorieën van de realisatie tot en met 2022 en de prognose van de realisatie voor 2023 en 2024.

Zonder aanvullende en aangepaste maatregelen/werkwijzen/beleid/uitvoeringskracht wordt de nog resterende opdracht, ondanks de verlenging van de tijdstermijn **niet tijdig** afgerond. We halen alles uit de kast om dat te voorkomen. We gaan door met de succesvolle onderdelen van onze vrijwillige aanpak. Waar mogelijk verbeteren we de aanpak, onder andere door in de uitvoering de samenwerking met de waterschappen te intensiveren. Tot slot doen we vier concrete verbetervoorstellen aan de provincie en de waterschappen om de uitvoering op korte termijn op verbeteren, versnellen en optimaliseren. Hierover gaan we graag met de provincie en de waterschappen in gesprek.

De realiteit is echter ook dat een aantal van de mogelijke oplossingen buiten de directe invloedssfeer van Groen Ontwikkelfonds Brabant ligt. Over versnellingsmogelijkheden, waarbij wij niet zelf aan zet zijn, lees je meer in bijlage 4 (opties voor versnelling realisatie ecologische verbindingzones) en bijlage 5 (aanvullende verplichtende opties voor versnelling realisatie rijksdeel NNB) van dit jaarplan.

Natuurmakers inspireren elkaar tijdens Natuur in Eigen Hand in oktober 2024

B: hoe dan? Onze aanpak in 2025

Wat gaan we doen om in 2025 onze taakstelling te halen? Hoe ziet onze aanpak er in de praktijk uit. In dit deel nemen we je mee in de keuzes die wij maken.

De natuurmakers centraal

Om onze natuurambities voor 2025 te kunnen waarmaken moeten we oog hebben en houden voor de bestaande én nieuwe makers van de natuur. Wat hebben zij nodig om ook in 2025 meters/hectares te maken? We passen onze aanpak aan op de zeer diverse groep van (potentiële) natuurmakers.

- **Actief zoeken naar nieuwe (groepen/individuele) natuurmakers**

Er zijn meer nieuwe natuurmakers en eindbeheerders nodig. Hen vinden gaat echter niet vanzelf. Fysieke overleggen en bijeenkomsten zijn, naast digitale communicatie, een goede manier om nieuwe initiatiefnemers en eindbeheerders op het spoor te komen en te enthousiasmeren. Daarbij richten we ons op verschillende doelgroepen, zoals gemeenten, vrijwilligers op het gebied van natuurbeheer en klimaat, nieuwe agrarische ondernemers zoals voedselbosbouwers én de huidige agrarische ondernemers die overwegen om te schakelen naar een meer natuurinclusieve vorm van landbouw. Zeker voor deze laatste groep kan het interessant zijn om juist nu de omslag te maken, gelet op alle politieke discussies over derogatie, de verplichte modernisering van oude stallen en vrijwillige

regelingen om het bedrijf te beëindigen. Samen met de Werkeenheid en het ondersteunende netwerk van de provincie Noord-Brabant gaan we actief naar deze potentiële natuurmakers op zoek.

- ***Natuurmakers vooruithelpen***

Daarnaast zien we dat natuurmakers sneller en beter hun plannen kunnen realiseren als we concrete hulp bieden. Welke hulp nodig is verschilt per natuurmaker; het is immers een divers gezelschap aan natuurmakers. Het is dus belangrijk om goed te luisteren naar hun knelpunten en eventuele hulpvraag. Wij zouden ze bijvoorbeeld kunnen ondersteunen om, op vrijwillige basis, zwaardere natuurdoeltypes te realiseren.

Of we kunnen helpen de aanleg van nieuwe natuur te versnellen. Denk hierbij aan ondersteuning bij het verkrijgen van de vergunningen die nodig zijn voor bijvoorbeeld bosaanplant of informatie over hoe je nieuwe natuur kunt beheren. Ook op dit punt is samenwerking met de Werkeenheid cruciaal.

We hebben programma Natuur hierover een concreet voorstel gedaan.

- ***Uitvoeringsproblemen oplossen met doorbraakcasussen***

Ook in 2025 investeren we, samen met andere organisaties, in zogenaamde doorbraakcasussen. We bedoelen daarmee complexe uitvoeringssituaties die exemplarisch zijn voor de uitdagingen die in het buitengebied spelen. Door groot te denken en klein te doen, bestuurlijke en ambtelijke prioriteit aan de casussen te geven én de energie en inzet van de betrokken medewerkers beter te bundelen zijn we in staat om doorbraken te forceren - en zo onze gezamenlijke uitvoeringskracht te versterken. Het kan voor het Brabantse buitengebied wel eens dé sleutel naar succes worden. Op de website ikroeimee.nl is meer te lezen over deze aanpak.

- ***Werken aan inhoudelijk versterken van de (netwerk)samenwerking***

Wij willen de samenwerking met onze (netwerk)partners in 2025 onderhouden en op onderdelen inhoudelijk versterken.

Samenwerken begint met elkaar kennen. We vinden het belangrijk om de nieuwe medewerkers van onze samenwerkingspartners te leren kennen. Daarom organiseren we 4x per jaar een bijeenkomst, met veel aandacht voor inhoudelijke en persoonlijke kennismaking.

Bij het werken in een netwerk van veel verschillende organisaties ligt versnippering van kennis en expertise op de loer. Kennisdeling en het ontwikkelen van een lerend netwerk zijn daarom ook in 2025 van groot belang.

Binnen onze eigen organisatie hebben we in 2025 veel aandacht voor het vergroten van onze kennis en versterking van onze competenties op thema's als vrijwillige natuurrealisatie, de samenhang tussen water en natuur en samenwerken in netwerken. Zo werken we samen aan een "krachtige, kundige en lerende uitvoeringsorganisatie".

We investeren in 2025 gericht in samenwerking met...

.... de waterschappen

Gezien de grote samenhang van onze natuuropdracht met de wteropgave (zie ook deel 2 en deel 3 van dit jaarplan) is intensiveren van de samenwerking met de waterschappen in 2025 topprioriteit.

Deze intensivering zien wij terugkomen in alle onderdelen van ons werk: van subsidieverlening tot aan- en verkoop en inrichting van grondposities. Ook zoeken we samen naar praktische versnellingskansen in de uitvoering, delen we relevante kennis en werken we samen in de uitvoering. Denk bij dat laatste aan samen optrekken bij de gezamenlijke verkoop van nog in te richten of ingerichte natuur in een gebied.

... gebiedstrekkers (veelal manifestpartijen)

Wij werken intensief samen met de gebiedstrekkers. Dat zijn veelal de manifestpartijen. Sinds medio 2020 hebben we één medewerker vrijgemaakt, die zich volledig richt op het maken van concrete gebiedsafspraken met de manifestpartijen in de zogenaamde trekkergebieden¹¹. Die aanpak schept duidelijkheid over wie wat gaat uitvoeren. De medewerkers van de betrokken organisaties zijn daardoor beter in staat om efficiënter en effectiever samen te werken. Deze aanpak zetten we in 2025 voort.

Afgelopen jaren hebben de gebiedsafspraken zich vooral gericht op de rollen en verantwoordelijkheden die de betrokken partijen hebben bij de aankoop of het ruilen van gronden. In de komende periode verschuift de aandacht naar het maken van duidelijke afspraken over wie waarvoor verantwoordelijk is bij de inrichting van nieuwe natuur, de verkoop van ingerichte en nog in te richten nieuwe natuur en de afstemming over de daarmee samenhangende risico's.

... gemeenten

Gemeenten zijn belangrijke natuurontwikkelaars in Brabant. Ook hebben gemeenten vaak belangrijke grondposities en spelen zij alleen al daarom een cruciale rol bij het realiseren van onze opdracht.

Onder het motto '*gewoon eropaf!*' gaan we ook in 2025, samen met de Werkeenheid, op zoek naar praktische nieuwe samenwerkingskansen.

We spreken uiteraard ook met gemeenten die al met de uitvoering bezig zijn. We horen graag hoe het gaat, of er knelpunten zijn en hoe we beter of anders kunnen helpen bij het realiseren van nieuwe natuur.

..... (mede)financiers

Om meer hectares natuur te kunnen aanleggen is cofinanciering nodig. Groen Ontwikkelfonds Brabant financiert immers niet alle kosten van de aanleg van nieuwe natuur. Van natuurmakers wordt daarom een eigen bijdrage gevraagd. Om die te kunnen ophoesten hebben zij vaak aanvullende financiering nodig. Het is onze stellige overtuiging dat veel mensen, fondsen, bedrijven en organisaties natuur een warm hart toedragen. Zij zijn bereid om geld te investeren in nieuwe natuur, maar hebben niet de tijd of de ambitie om die natuur vervolgens ook zelf te realiseren en te beheren. Het kan daarbij gaan om grote, maar ook om kleine bijdragen. Wij werken graag mee aan het vinden van aanvullende financieringsbronnen voor Brabantse makers van nieuwe natuur.

¹¹ Op onze website staat een kaart van Brabant waarop te zien is welke organisatie waar aan de slat staat (trekker) om de gebiedssamenwerking te organiseren.

Subsidies in 2025

Ons subsidieteam is voor de natuurmakers een belangrijke ingang naar onze organisatie. Het is een relatief jong team met veel potentieel. Het team staat aan de lat om zo snel mogelijk te beschikken en vaststellingsverzoeken af te handelen. Uitgangspunt bij dit alles is *'uitvoeren in de geest van de regeling'*.

In 2024 was de doorlooptijd van de subsidie ruim binnen de maximale termijnen. Dat is ook onze ambitie voor 2025.

Op weg naar 2030 richt een belangrijk deel van het werk van het subsidieteam zich op de uitvoering en afronding van de gesubsidieerde projecten en alles wat daarbij komt kijken, zoals het beantwoorden van inhoudelijke vragen, het meedenken over knelpunten bij vergunningverlening en het behandelen van uitstelverzoeken en subsidievaststellingen. Denk bij dat laatste aan financiële transacties, veldcontroles en het vestigen van kwalitatieve verplichtingen.

In 2025:

- blijven we investeren in de kennisontwikkeling van het subsidieteam, zodat we ook de steeds complexere subsidieaanvragen en -vaststellingen en daarmee samenhangende inhoudelijke en subsidietechnische vragen goed en binnen de termijnen kunnen afhandelen;
- worden de subsidieaanvraagformulieren zo aangepast dat ze eenvoudiger zijn in te vullen door de aanvragers, gemakkelijker kunnen worden aangepast aan de wijzigingen in de subsidieregeling en beter aansluiten op onze administratieve verwerking;
- werken we *'vanuit de bedoeling'*. De resultaten buiten staan voorop. De verantwoordingsvereisten maken onze subsidieadministratie complex en gedetailleerd. Dat verhoudt zich niet altijd met de weerbarstigheid van de natuurprojecten waar initiatiefnemers mee te maken hebben. Het vraagt creativiteit van het subsidieteam om hier steeds oplossingen voor te blijven vinden;
- vraagt de bewaking van de verschillende subsidieplafonds aandacht. We hebben te maken met diverse deelplafonds en de tussentijdse ophogingen ervan. Het (bijna) bereiken van subsidieplafonds vraagt ook om een duidelijke en tijdige communicatie naar potentiële initiatiefnemers. Ook de verantwoording van de deelsubsidieplafonds vergt een zorgvuldige administratie;
- sturen we -waar mogelijk- op het binnen de afgesproken tijd afronden van subsidieaanvragen door:
 - partijen vroegtijdig te wijzen op verplichtingen waaraan moet worden voldaan om een subsidie te kunnen vaststellen;
 - in gesprek te gaan met de uitstelvragers over de redenen van uitstel. In die gesprekken kijken we mee of (groten)deels afronden van projecten toch mogelijk is en zoeken we samen met de uitstelaanvragers naar oplossingen van knelpunten.

Grond in 2025

Grond is een belangrijk instrument om nieuwe natuur te kunnen realiseren. Hoe meer (ruil)grond we, op basis van vrijwilligheid, weten te verwerven des te beter. Het maakt de

uitgangspositie bij het realiseren van onze opgave significant sterker en voorkomt op termijn waarschijnlijk ook een aantal, altijd gevoelige, onteigeningen.

Wat gaan wij in 2025 doen om (ruil)grond aan te kunnen kopen en effectief in te zetten voor onze opgaven?

Aankopen van (ruil)grond

Voor de kavelruilen en de natuurrealisatie van morgen en overmorgen is veel (ruil)grond nodig. **We willen daarom in 2025 opnieuw veel (ruil)grond kopen, zo'n 150 hectare.**

Onze ervaring is dat kennen en gekend worden daarbij een belangrijke succesfactor is. Misschien wel de belangrijkste. We investeren dus gericht in ons netwerk van agrarische ondernemers, hun adviseurs en makelaars én het netwerk van de grondverwerwers van de manifestpartijen. Hoe meer mensen ons kennen, ons vertrouwen en weten dat we geïnteresseerd zijn in grond, hoe groter de kans dat we onze ambities waarmaken. We willen aan de keukentafel zitten voordat grond op Funda wordt aangeboden. Veel aanbod via Funda verloopt via een 'verkoop per inschrijving' - en dat verkleint onze kansen. Er zijn in dat geval veel partijen in de markt die bij een inschrijving hoog inschrijven, vaak hoger dan de getaxeerde marktwaarde op basis waarvan wij kunnen deelnemen aan een inschrijving.

Gelukkig is in het netwerk bekend dat het ook voordelen biedt om met Groen Ontwikkelfonds Brabant in zee te gaan. Zo kunnen wij, indien nodig, hele bedrijven kopen. Mede daardoor hebben we afgelopen jaren honderden hectares ruilgrond in eigendom verkregen.

Het resterende budget voor ruilgrond bedraagt per 1 oktober 2024 zo'n 10 miljoen euro. In 2025 is budgetbewaking uiteraard relevant, maar meer nog het sneller en vaker inzetten van ruilgrond.

Verkopen van natuurgrond

In de afgelopen jaren hebben we geïnvesteerd in het professionaliseren van de verkoop van natuurgrond. Verkoop van natuurgrond is meer dan alleen een platte verkooptransactie. Het is vooral een zoektocht naar een goede en gemotiveerde natuurbeheerder én het duurzaam borgen, via kwalitatieve verplichtingen en kettingbeding, van de instandhouding van de natuur. Dat vraagt om kennis van natuurontwikkeling, natuurbeheer, hydrologie én vastgoed. Wij vergroten de kennis en kunde van de betrokken medewerkers door *learning-on-the-job*.

Omdat we in 2025 en de jaren daarna nog veel natuurgronden gaan verkopen, zowel al ingericht als deels nog in te richten, en omdat de afhandeling van verkopen veel personele inzet vraagt, is het absoluut noodzakelijk het verkoopteam kwantitatief en kwalitatief in de komende jaren op sterkte te houden.

Eind 2024 vinden de gesprekken plaats met team N2000, onderdeel van programma Natuur van de provincie Noord-Brabant, over de invulling van de aanvullende verkoopopdracht in 2025.

Om te zorgen dat zich voldoende geïnteresseerden melden voor de natuurgronden willen we deze grond niet alleen verkopen, maar bijvoorbeeld ook verpachten, met eerste recht van koop of in erfpacht uitgeven. Om de mandaten beter te regelen legt programma Natuur een voorstel voor aan Gedeputeerde Staten.

Versnellen van de inzet van ruilgrond

Het duurt te lang voordat aangekochte ruilgronden ook daadwerkelijk worden ingezet. Het tempo van de ruilingen moet dus omhoog. We zien de volgende mogelijkheden om dat ook voor elkaar te krijgen:

- we voeren in 2025 enkele pilots uit, waarbij we ruilgrond niet koppelen aan een specifiek gebiedsproces, maar focus leggen op directe doelrealisatie. Dus ruilen we gronden met een grondbezitter die vooral snel kan leveren. Daarmee wordt het tempo leidend en niet het leggen van de gehele grondpuzzel. Uiteraard evalueren we de resultaten. Op basis van de resultaten breiden we de pilots wel of niet uit;
- we zien ook nog twee andere versnellingsopties, die echter niet binnen onze de invloedssfeer van Groen Ontwikkelfonds liggen:
 1. het overhevelen van de kavelruilregeling naar Groen Ontwikkelfonds Brabant en
 2. het Brabantbreed verzamelen en bundelen van de kennis¹² op het gebied van kavelruil.

Deze twee versnellingsoptie komen aan de orde in paragraaf 4 E.

Verduurzamen (pacht)uitgifte

Duurzame pachtuitgifte heeft bewezen een effectief en efficiënt instrument te zijn om de natuur- en wateropgaven te realiseren.

In 2025 zetten we opnieuw stappen om de pachtuitgifte te verduurzamen. We trekken hierbij op met de ontwikkel- en beleidsprogramma's van de provincie en, via het leernetwerk duurzame gronduitgifte, met veel andere, ambitieuze grondeigenaren.

Verbeteren samenwerking met het provinciaal Ontwikkelbedrijf (MPO)

Over het aan- en verkopen en verpachten van grond zijn samenwerkingsafspraken gemaakt tussen provincie Noord-Brabant, het provinciaal programma Majeure projecten en Ontwikkelbedrijf (MPO) en Groen Ontwikkelfonds Brabant. Deze afspraken liggen vast in de overeenkomst trekkingsrecht (aan- en verkopen van grond), een addendum over de grondaankopen en een addendum over de verpachting van gronden.

In de uitvoeringspraktijk verloopt deze samenwerking, ondanks de inspanningen van velen, op onderdelen nog niet optimaal.

¹² Omdat zoveel verschillende organisaties betrokken zijn bij de realisatie van nieuwe natuur is, zeker op een aantal onderdelen zoals kavelruil kennisbundeling en concrete ondersteuning bij de uitvoering absoluut noodzakelijk. We betalen nu als collectieve organisaties te veel leergeld in al die verschillende gebiedsprocessen/projecten, met zoveel uitvoerende medewerkers in zoveel verschillende organisaties. Dat kan beter!

De bloemenweide op een voormalig landbouwperceel in Baarschot

Er zijn concrete verbeterafspraken gemaakt tussen Groen Ontwikkelfonds Brabant en MPO (bevestigd in de aandeelhoudersvergadering juni 2023).

Mede door het vertrek en de gedeeltelijke vervanging van de programmamanager MPO is het in 2024 onvoldoende gelukt om de gemaakte verbeterafspraken duurzaam te implementeren. Per 1 december 2024 start een nieuwe programmamanager MPO. We gaan dus in 2025 met volle kracht verder!

C: verhoging van de kwaliteit van de natuurplannen in 2025

Uiteraard is de ambitie om een zo hoog mogelijke kwaliteit van de nieuwe natuur te realiseren. Dat begint met goede en ambitieuze plannen. De kennis en ondersteuning van de Werkenheid bij het maken van plannen is daarom dus belangrijk.

Wij constateren dat bij de uitvoering van natuurplannen -meer specifiek de ontwikkeling van natte natuurtypen, bossen en van elementen als poelen- initiatiefnemers worden gehinderd door de complexe en soms tegenstrijdige regelgeving, de trage besluitvorming en de werkwijzen bij de verlening van vergunningen. Daardoor stranden soms goede plannen of onderdelen ervan. Dat heeft tot gevolg dat niet de maximaal mogelijke natuurkwaliteit op een bepaalde locatie wordt gerealiseerd. Soms haken initiatiefnemers zelfs helemaal af. Dit

speelt zowel bij (agrarische) ondernemers en particulieren als bij terreinbeherende organisaties.

Wij zien drie stimuleringsmaatregelen die kunnen bijdragen aan een hogere natuurkwaliteit:

1. Ondersteuning van initiatiefnemers bij de vergunningverlening;
2. Kennisdeling;
3. Beleidsmatige oplossingen voor de knelpunten die ontstaan bij de verlening van vergunningen in het kader van archeologie, cultuurhistorie & landschap, Wet natuurbescherming en waterwet- en regelgeving.

Daarvoor hebben wij medio 2024 een voorstel gedaan bij programma Natuur.

Daar komt bij dat bij de complexere natuurbeheertypen de gevraagde cofinancieringsbijdrage in absolute cijfers hoger is dan bij de minder complexe natuurdoeltypen. We zoeken daarom proactief naar mogelijkheden voor extra cofinanciering.

Duurzame borging natuurkwaliteit

In 2025 werken we aan drie aanpassingen om de gerealiseerde natuurkwaliteit nog beter te kunnen borgen:

1. Publiekrechtelijke borging via de nieuwe omgevingswet;
2. Doorontwikkeling privaatrechtelijke borging via kwalitatieve verplichtingen (KV's);
3. Verbeteringen door proactieve kennisdeling.

Ad 1. Publiekrechtelijke borging via nieuwe omgevingswet

Met de komst van de nieuwe omgevingswet verdwijnt ook het bestemmingsplan. De gemeente is, als eerste overheid, verantwoordelijk voor de nieuwe omgevingsplannen. Zolang er nog geen omgevingsplannen zijn is het belangrijk om goede afspraken te maken over de duurzame publiekrechtelijke borging van de gerealiseerde nieuwe natuur. Samen met het team Ruimtelijke Ordening en programma Natuur van de provincie Noord-Brabant werken we aan een eenduidige werkwijze en een heldere instructie voor initiatiefnemers en gemeenten.

Ad 2. Doorontwikkeling privaatrechtelijke borging via kwalitatieve verplichtingen

In de afgelopen jaren hebben we de inhoudelijke kwaliteit van de kwalitatieve verplichtingen fors verbeterd. Eind 2024 wordt opnieuw een inhoudelijke verbeterslag doorgevoerd. In 2025 blijven we doorwerken aan verbetering van de kwalitatieve verplichtingen. Dat doen we door actief de samenwerking te zoeken met onder andere de waterschappen. De waterschappen werken ook met kwalitatieve verplichtingen voor het borgen van de waterdoelstellingen.

Ad 3. Verbeteringen door proactieve kennisdeling

Door actief kennis te delen blijven we de kwalitatieve verplichtingen verbeteren. Uiteraard is ook de kennis, die wordt opgedaan bij handhavingscasussen zeer relevant voor het inhoudelijk verbeteren van de kwalitatieve verplichtingen. Hiertoe wordt actief de samenwerking gezocht met het programma Natuur (verantwoordelijk voor de handhaving van de natuurkwaliteit) en de waterschappen.

Versterken administratieve organisatie en informatiebeheer

Een goede en heldere administratie is van cruciaal belang voor onze organisatie. Vanwege de verantwoording, maar ook om alle medewerkers in de primaire processen (subsidie, grond, kwalitatieve verplichtingen) tijdens hun dagelijkse werkzaamheden meer inzicht in te geven in hoe het gaat.

We investeren veel tijd en energie in een juiste, heldere en tijdige administratieve vastlegging. **Groen Ontwikkelfonds Brabant is in staat om integraal te subsidiëren (met één bedrag voor de aanvrager) én achter de schermen sectoraal (via de verschillende geldstromen) te verantwoorden.** Op deze manier houden we het zo begrijpelijk mogelijk voor onze natuurmakers, maar kunnen we tegelijkertijd onze aandeelhouder voorzien van de juiste verantwoordingsinformatie. De opgebouwde werkwijze en de daarbij behorende ervaring is zeer bruikbaar voor de doorontwikkeling van de Gebiedsgerichte Aanpak, waarbij ook integrale doelen sectoraal verantwoord moeten worden. Groen Ontwikkelfonds Brabant denkt graag mee.

In 2024 hebben we belangrijke stappen gezet door een IT-structuur op te zetten waarbij onze administratie is vertaald in real-time dashboards. Op deze manier willen we onze medewerkers, onze aandeelhouder en andere relevante partijen nog beter en sneller van informatie kunnen voorzien. In 2025:

- zetten we onze halfjaarlijkse KPI-verantwoordingsrapportage daar waar mogelijk om in real-time dashboards;
- ontwikkelen we verschillende dashboards (financieel en beleid) voor de interne sturing en strategische informatiepositie;
- ontwikkelen we teamdashboards voor alle teams binnen onze organisatie om de dagelijkse werkzaamheden te optimaliseren.

Overig

Ondernemen met natuur en staatssteun

Ondernemen met natuur (ONNB) is, uiteraard afhankelijk van de locatie, een kansrijke manier om vrijwillig natuur te realiseren.

Om ONNB duurzaam mogelijk te blijven maken, dient er een oplossing te komen voor het vraagstuk van de staatssteun. De nieuwe catalogus Groen-Blauw biedt mogelijk kansen. Het is echter nog niet duidelijk of, en zo ja wanneer, deze catalogus door Brussel wordt goedgekeurd. Vanwege het grote belang van het vinden van een oplossing voor dit vraagstuk, dat overigens niet alleen voor het realiseren van ONNB relevant is, werken we samen met onder andere de staatssteundeskundigen van de provincie aan een oplossing.

Subsidie nieuwe bossen in bestaande natuur

De aanleg van nieuwe bossen, op kruiden- en faunarijke graslanden in de bestaande natuur, komt nog onvoldoende van de grond. Samen met het bossenteam van programma Natuur en de provinciale bossenmakelaar lossen we in 2025 knelpunten op en willen we deze regeling succesvoller maken.

De geelgors op landgoed Langakkers in Leende

D: voorkomen vertraging op de taakstelling 2025

De taakstelling 2025 en verder (*zie pagina 18*) is haalbaar onder de huidige condities en met de bijbehorende begroting 2025. Er zijn echter ook ontwikkelingen die mogelijk voor vertraging gaan zorgen. We willen deze nadrukkelijk benoemen, zodat helder is wat de consequenties van eventueel te maken keuzes zijn:

- Afwijkingsbevoegdheid van ambitietypen uit de subsidieregeling;
- Eventuele aanpassingen naar aanleiding van besluit NNN en NNB;
- Situatie Werkeenheid Natuurnetwerk;
- Besluiten over grond(banken) en uitvoering GGA.

Afwijkingsbevoegdheid van ambitietypen

Werkend aan concrete plannen hebben wij, en met ons tal van makers van nieuwe natuur, geconstateerd dat de natuurbeheertypen op de ambitiekaart om diverse redenen op veel locaties (nog) niet haalbaar en/of passend zijn.

Dit geldt voor bestaande natuur¹³, maar dus ook voor de nog te realiseren nieuwe natuur. Daarom is het goed dat programma Natuur de ambitiekaart gaat herijken. Redenen waarom dat wat op de ambitiekaart staat (nog) niet haalbaar of passend is, zijn bijvoorbeeld de hydrologische (on)mogelijkheden, de bodemgesteldheid, de landschappelijke situatie (bijvoorbeeld bossen in cultuurhistorisch waardevol open landschap) en/of maatschappelijke weerstand.

De provincie overweegt om, vooruitlopend op de herziening van de ambitiekaart, het afwijken hiervan onmogelijk te maken in de subsidieregeling¹⁴.

Ons advies: doe dat niet!

De nadelen van zo'n besluit voor de vrijwillige afronding van het natuurnetwerk binnen de gewenste eindtermijn van onze opdracht van Groen Ontwikkelfonds Brabant zijn groot. Wij realiseren ons dat aan dit eventuele besluit een belangenafweging ten grondslag ligt. Het is daarom goed om helder te zijn over de feitelijke omvang en aard van de afwijkingen én de motivatie hiervoor.

Wij hebben daarom een notitie gemaakt met een analyse van alle afwijkingen in de afgelopen tien jaar die via een subsidieverlening of grondverkoop van Groen Ontwikkelfonds Brabant tot stand zijn gekomen. Onze conclusie: het aantal afwijkingen naar een lager ambitietype is redelijk beperkt en altijd goed gemotiveerd door de initiatiefnemers en/of de gebiedstrekkers.

Op basis van de eerste gesprekken over deze notitie is met programma Natuur de afspraak gemaakt dat we samen alle afwijkingen van 2023 en 2024 gaan doorspreken, zodat er een gemeenschappelijk beeld ontstaat over de afwijkingen van de ambitietypen en de oorzaken daarvan. Eind 2024 lopen de ambtelijke gesprekken hierover nog.

¹³ In grote delen van de bestaande natuur wijkt het aanwezige natuurbeheertype af van het gewenste ambitietype.

¹⁴ De optie om af te kunnen wijken van de ambitiekaart is in 2015 in de subsidieregeling opgenomen en heeft het voor de makers van nieuwe natuur procedureel mogelijk gemaakt om af te wijken. In de eerste versie van het investeringsreglement was dit niet mogelijk. Toen moesten natuurmakers eerst de procedure bij de provincie doorlopen om de ambitiekaart aan te passen en daarna de procedure bij Groen Ontwikkelfonds Brabant om een subsidie aan te vragen. Dat leidde tot onnodige bureaucratie voor de initiatiefnemer (op twee plekken een planbeoordeling) en langere proceduretijd. Uiteraard werd er ook achter de loketten dubbel werk gedaan. Dit werd onwenselijk geacht. De huidige optie om af te wijken is in de subsidieregeling met waarborgen omkleed. In de regeling is dit als volgt geregeld.

Artikel 1.12 Subsidievereisten afwijken ambitiekaart

- *1. De subsidieaanvrager kan bij de inrichting afwijken van het op de ambitiekaart aangegeven natuurbeheertype, bedoeld in artikel 1.6, eerste lid, onder o, indien wordt voldaan aan de volgende vereisten:*
 - o *1°. het project draagt aantoonbaar bij aan de natuurambities van het gebied, blijkend uit een ecologische onderbouwing en een landschaps-ecologische onderbouwing;*
 - o *2°. de subsidieontvanger overlegt een bodem-chemische beschrijving of een bodem-chemisch onderzoek, indien het perceel wordt ingericht als een schraal natuurbeheertype;*
 - o *3°. de gemiddelde natuurkwaliteit van het gebied wordt geborgd, uitgaande van de vigerende ambitiekaart;*
 - o *4°. de gronden zijn niet gelegen in een Natura 2000-gebied;*
 - o *5°. de oppervlakte waarbij wordt afgeweken van de ambitiekaart betreft maximaal 5 hectare, indien het een natte natuurplek of het rijksdeel NNB, niet zijnde EVZ, betreft.*

En in artikel 2.

Het eerste lid, onder 5° is niet van toepassing op aanvragen voor het inrichten van natuurbos in het NNB.

De subsidieregeling kent dus al kwantitatieve grenzen aan de afwijkingsbevoegdheid in Natura2000-gebieden (afwijkingen niet mogelijk) en in het rijksdeel van het NNB (maximaal 5 hectare afwijking mogelijk).

Daarnaast wordt afwijken naar natuurbos juist expliciet mogelijk gemaakt in de regeling.

Om hogere ambitietypen te realiseren zijn andere maatregelen volgens ons effectiever dan het uit de subsidieregeling halen van de mogelijkheid om af te wijken. We hebben medio 2024 een voorstel hiervoor aangeleverd bij programma Natuur.

Gevolgen besluit NNN en NNB

Eind 2024 wordt, naar verwachting, door Provinciale Staten besloten het Natuurnetwerk Brabant 'op te knippen' in enerzijds het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en anderzijds het Natuurnetwerk Brabant, niet zijnde NNN. Het is nog onduidelijk hoe deze 'knip' door gaat werken in de realisatiestrategie van het geheel, want er is en blijft een grote samenhang tussen de water- en natuurdoelen in deze beide delen van het Natuurnetwerk en daarmee dus ook een samenhang met de opdracht van Groen Ontwikkelfonds Brabant (*zie ook deel 2 van dit jaarplan*).

Situatie Werkeenheid Natuurnetwerk

We hebben zeer grote zorgen over de situatie bij de Werkeenheid. De Werkeenheid is onze 'voorkeur' en helpt initiatiefnemers bij het maken van kwalitatief goede plannen. Problemen bij de Werkeenheid werken daarom direct door in de opdracht van Groen Ontwikkelfonds Brabant. Door diverse omstandigheden is er onduidelijkheid over de toekomst van de Werkeenheid. Naast het concreet adviseren, ondersteunen en helpen van initiatiefnemers is ook de rol van de Werkeenheid bij het vinden en motiveren van nieuwe natuurmakers cruciaal. Met de huidige natuurmakers gaan we de natuuropgave immers niet realiseren; de terreinbeherende organisaties hebben eerder aangegeven maximaal iets meer dan de helft van de totale opgave nieuwe natuur in Brabant voor hun rekening te kunnen nemen.

Het behalen van onze taakstellingen 2025 en verdere jaren is daarom in grote mate afhankelijk van een goed functionerende

BEHOUD DE WERKEENHEID!

Voor de Advies- en Investeringscommissie van Groen Ontwikkelfonds Brabant zijn de werkzaamheden van de Werkeenheid Natuurnetwerk belangrijk én onmisbaar.

De Werkeenheid ontvangt plannen en (wilde) ideeën van veel verschillende initiatiefnemers. Van ervaren terreinbeherende organisaties tot particulieren en ondernemers die voor het eerst in hun leven met natuurontwikkeling aan de slag gaan. Van zeer gemotiveerde initiatiefnemers tot mensen die twijfelen of ze er wel aan moeten beginnen. De medewerkers van de Werkeenheid staan alle initiatiefnemers onvermoeibaar met raad en daad bij.

Wij hebben afgelopen jaren gezien tot welke goede plannen de deskundige inzet van de Werkeenheid heeft geleid.

Wij vinden het adviseren, ondersteunen en helpen van initiatiefnemers bij het realiseren van hun natuurplannen een vak. Die kennis en expertise mag niet verloren gaan of versnipperd raken.

Bovendien schept hun onafhankelijke positie als adviseur -de Werkeenheid werkt in opdracht van alle manifestpartijen en de provincie- een vertrouwensband met de initiatiefnemers en is daarmee heel belangrijk en behoudenswaardig. Veel natuurmakers zijn immers bij de eerste contacten niet direct overtuigd van de kansen die natuurontwikkeling voor hen biedt.

Wij pleiten dan ook voor een stevige Werkeenheid Natuurnetwerk in 2025 én verder.

Yves de Boer
Voorzitter Advies- en Investeringscommissie
Groen Ontwikkelfonds Brabant

Werkeenheid. Eind 2024 wordt door de manifestpartijen en de provincie gewerkt aan het toekomstperspectief van de Werkeenheid.

Scenario's waarin de Werkeenheid wordt opgeheven dan wel als een 'waakvlam' doorgaat hebben een grote negatieve impact op onze resultaten.

Overigens mag duidelijk zijn dat bij het scenario 'doorontwikkeling Werkeenheid' ook expliciet gekeken moet worden naar de gewenste competenties van de medewerkers. Tot op heden bestond de ondersteuning van de Werkeenheid vooral uit advisering bij het maken van plannen en het aanvragen van een subsidie bij Groen Ontwikkelfonds Brabant. Voor de doorontwikkeling is een aantal richtingen denkbaar zoals van 'adviseren van' naar ook concrete 'hulp en ondersteuning'. Daarbij kun je denken aan hulp bij het verkrijgen van vergunningen. Dat stelt vanzelfsprekend ook eisen aan de kennis en competenties van de medewerkers.

Natuurontwikkeling en wateropgave gaan hand in hand in natuurgebied 't Merkske bij Baarle-Nassau

E: 4 concrete voorstellen voor verbetering, versnelling en optimalisatie van de uitvoering op korte termijn

We zien dat er stevige winst (meer en beter doelbereik, tijdswinst en besparing van de inzet van geld en menskracht) te behalen is voor onze opdracht én andere beleidsopgaven door te investeren in een Brabantbrede uitvoering van een aantal specialistische, complexe en kennisintensieve onderdelen. Nu is dit te versnipperd georganiseerd – en het dreigt vanwege de Gebiedsgerichte Aanpak, waarbij ieder gebied voor zichzelf aan de slag gaat, nog verder versnipperd te worden.

Dat is niet alleen niet effectief én niet efficiënt, maar leidt bovenal tot suboptimale resultaten en heeft gevolgen voor onze opdracht, het realiseren van het Natuurnetwerk Brabant. Vanwege die impact zien we het als onze plicht om ons sterk te maken voor een goede balans tussen de gebiedsgerichte en centrale uitvoering.

Langs de zijlijn staan en afwachten gaat de uitvoering van onze opdracht niet verder helpen. Daarom bieden wij deze uitgestoken hand om mee te denken én doen!

Wij doen 4 concrete voorstellen aan de provincie en de waterschappen om op onderdelen de **uitvoering te verbeteren, versnellen en optimaliseren**.

Wij denken dat Groen Ontwikkelfonds Brabant daar een goede rol in kan spelen vanwege onze, in de afgelopen jaren, opgebouwde kennis en ervaring. Ons aanbod is er. We hopen én verwachten dat de handschoen wordt opgepakt. We gaan hierover, met dit jaarplan in de hand, graag in gesprek over de (organisatorische) consequenties van deze voorstellen.

Voorstel 1: bundelen van de aanwezige kennis en expertise

Bundeling van kennis en expertise bij duurzame borging van natuur- en waterdoelen.

De borging via de **kwalitatieve verplichtingen** is binnen de provincie versnipperd georganiseerd. Groen Ontwikkelfonds Brabant zorgt voor een kwalitatieve verplichting bij alle natuurgrondtransacties en alle subsidies in het natuurnetwerk. Ook de kwalitatieve verplichtingen bij de PAS-verkooptransacties worden door ons, als onderdeel van een aanvullende opdracht, gevestigd. De provincie Noord-Brabant kent daarnaast ook enkele (subsidie)regelingen waarvoor een kwalitatieve verplichting gevestigd moet worden, zoals de bossenregeling en 'grond voor graasdierhouderij'. Ons voorstel is om de inhoudelijke kennis en uitvoering op het gebied van kwalitatieve verplichtingen te bundelen, zodat de duurzame borging van de natuur- en waterkwaliteit goed en efficiënt geregeld kan worden én administratief eenduidig verwerkt.

Het inmiddels geoliede KV-team van Groen Ontwikkelfonds Brabant kan hierbij een belangrijke, inhoudelijke rol spelen.

Verbeteringen zijn ook te behalen door de versterking van de samenwerking met de waterschappen op het gebied van kwalitatieve verplichtingen biedt kwaliteits- en efficiencykansen.

Bundeling van kennis en expertise bij de verkoop van ingerichte natuur- en watergebieden.

Naast kennisbundeling bij de kwalitatieve verplichtingen zijn er ook kansen om met andere overheden, en vooral de waterschappen, samen op te trekken bij de **verkoop** van ingerichte en/of nog in te richten **natuurgrond**. In 2025 gaan we, samen met de waterschappen, op zoek naar kansen om de verkoop van natuurgrond samen, slimmer en, binnen de huidige samenwerkingsafspraken, beter te doen. Ook optimaliseren we de afstemming met programma Natuur en Majeure projecten en Ontwikkelbedrijf (MPO) van de provincie Noord-Brabant.

Bij de verdere doorontwikkeling van de provinciale grondbanken en Gebiedsgerichte Aanpak is dit een belangrijk aandachtspunt. Voorkomen moet worden dat de focus alleen ligt bij het beschikbaar krijgen van de grond. Ook de inrichting en verkoop van grond stellen eisen aan de aanpak.

Bundeling van kennis en expertise bij afkoop pacht.

Eind 2024 zijn we in gesprek met de provincie over een nieuwe openstelling van de 'subsidie afkoop pacht'. De openstelling van deze regeling in 2023 heeft geleid tot maar liefst ruim 100 hectare aan aanvragen in en rondom Natura2000. De uitvoering is inmiddels in volle gang en is een groot succes. Veel pachters doen op vrijwillige basis mee aan de afkoop van pacht.

De potentie van een nieuwe openstelling is enorm.

De ervaring leert dat expertise op het gebied van pachtafkoop specialistische kennis vraagt. Aanvragers hebben begeleiding nodig om samen met hun pachters tot een succesvolle

aanvraag te komen. Door bundeling van deze kennis leren we ook van de verschillende casussen. De uitvoering van deze regeling wordt zo effectiever.

Wij willen deze regeling graag zo spoedig mogelijk in 2025 opnieuw openstellen en de specialistische hulp voor grondeigenaren kunnen faciliteren. Wij hebben hiertoe eind 2024 een concreet uitgewerkt inhoudelijk en financieel voorstel gedaan aan de provincie.

Bundeling van kennis en expertise bij de realisering van nieuwe bossen.

Momenteel worden nieuwe bossen, binnen en buiten het Natuurnetwerk Brabant, gerealiseerd via twee verschillende uitvoerende organisaties: via het programma Subsidies van de provincie Noord-Brabant, in combinatie met de beleidsafdeling programma Natuur voor de inhoudelijke beoordeling (buiten het NNB) en via Groen Ontwikkelfonds Brabant (binnen het NNB). Dat is inefficiënt. Wij denken dat het verstandig is om de kennis en expertise te bundelen bij Groen Ontwikkelfonds Brabant. Het realiseren van nieuwe natuur is immers onze kernactiviteit.

Het onderbrengen bij Groen Ontwikkelfonds Brabant levert kwaliteits- en efficiencywinst op. Realisatie van dit voorstel is eenvoudig door onze subsidieregeling hierop aan te passen. De uitvoering kan binnen onze bestaande formatie opgevangen worden.

Voorstel 2: werk maken van kavelruilen!

De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de subsidieregeling voor kavelruil lag tot 2 mei 2022 bij Groen Ontwikkelfonds Brabant. Deze uitvoering was, mede door een goede samenwerking tussen de manifestpartijen, Werkeenheid en Groen Ontwikkelfonds Brabant, succesvol, met jaarlijks een aantal concrete kavelruilplannen. Tweeëneenhalf jaar geleden is de kavelruilregeling bij de provincie ondergebracht. Sindsdien is er slechts één, al grotendeels eerder voorbereidde, aanvraag gehonoreerd en ligt 1,5 miljoen euro al tweeëneenhalf jaar werkeloos op de plank.

Iedereen onderschrijft het belang van kavelruil voor realisatie van de natuurdoelen. Wij vragen de provincie om de kavelruilregeling tijdelijk, in ieder geval tot er besluiten zijn genomen over de organisatie van de uitvoering van de Gebiedsgerichte Aanpak, weer door Groen Ontwikkelfonds Brabant te laten uitvoeren. Dan gaan we, samen met de Werkeenheid zorgen dat er weer gebruik gemaakt gaat worden van deze regeling. De uitvoering kan binnen onze bestaande formatie opgevangen worden.

Daarnaast denken wij dat het verstandig is om de aanwezige kennis van kavelruilen Brabantbreed te bundelen en aan te bieden aan gebiedstrekkers en initiatiefnemers. Nu moet iedere gebiedstrekker dit zelf regelen. Ook hier is het tijd om een einde te maken aan de vergaande versnippering. Wij kunnen en willen graag een rol spelen in het bundelen van deze kennis en expertise. Uiteraard kan hierbij ook worden gewacht worden op doorontwikkeling van de Gebiedsgerichte Aanpak, maar waarom zou je dat doen? Waarom niet nu beginnen? We hebben geen tijd te verliezen om de kavelruilen in Brabant aan te jagen!

Voorstel 3: start met de bundeling van subsidieregelingen water en natuur in de zones rondom Natura2000-gebieden.

In de Gebiedsgerichte Aanpak wordt gesproken over een bundeling van subsidieregelingen en andere geldstromen in de zones rondom Natura2000-gebieden.

Wij hebben, binnen de voor natuur beschikbare verschillende deelbudgetten, laten zien ‘integraal’ subsidies te kunnen verlenen aan initiatiefnemers én deze vervolgens per deelbudget te kunnen verantwoorden. Zie hiervoor onze uitgebreide halfjaarlijkse KPI-rapportage (Kritische Prestatie Indicatoren).

Met de subsidieregeling Wijst, die we uitvoerden voor het programma Water en het programma Natuur, bleek dit ook mogelijk te zijn met de financiële middelen van water- en natuur. Kortom, Groen Ontwikkelfonds Brabant is toegerust om de gevraagde bundeling uit te voeren.

Wij denken dat een ‘Subsidieregeling Ondernemen met Water en Natuur’ in de randzones Natura2000-gebieden voor een stevige versnelling van de doelrealisatie (het verminderen van drukfactoren op Natura2000) op korte termijn kan zorgen. Dus laten we niet wachten op de uitwerking van de plannen in de GGA-gebieden, maar grondeigenaren die nu keuzes willen en moeten maken snel deze kans bieden.

We stellen voor om dat te doen naar analogie van het concept Ondernemen met Natuur (ONNB) zodat we een praktische en snelle start kunnen maken met de realisatie van de natuur- en wateropgaven. Met een bedrag van zo’n 5 miljoen verwachten we in een jaar tijd 100 hectare te kunnen realiseren. Afhankelijk van het budget dat beschikbaar wordt gesteld vraagt dit meer of minder aanvullende personele capaciteit.

Voorstel 4: werk met werk maken: inzetten van een compensatiemakelaar

Veel gemeenten, de provincie (infra) en anderen (ondernemers en particulieren) hebben nog een compensatieverplichting¹⁵ te vervullen. Die verplichtingen kunnen een bijdrage leveren aan het kwantitatief en kwalitatief realiseren van het Natuurnetwerk Brabant.

De praktijk is dat die taak vaak op de schouders rust van veel verschillende medewerkers voor wie ‘natuur’ niet de kerntaak is. Bovendien kost het veel tijd om goede locaties te vinden voor die compensatieverplichtingen. Daardoor liggen ze vaak te lang op de plank of worden ze kwalitatief suboptimaal ingevuld.

Wij vragen de provincie om capaciteit (1 fte) vrij te maken voor een ‘compensatiemakelaar’ wiens taak het wordt om compensatieverplichtingen te matchen met geschikte locaties. In 2024 hebben we bijvoorbeeld zo een compensatieverplichting van de busremise in de gemeente Breda een plek kunnen geven op een logische locatie in het Natuurnetwerk Brabant. Hierdoor ontstond meer kwaliteit in het Natuurnetwerk Brabant, zonder extra natuurgeld en zonder dat er sprake was van ongeoorloofde stapeling van middelen. Er zijn legio mogelijkheden, maar dat vraagt wel om deskundige en praktische begeleiding. Uiteraard kan deze functie worden ondergebracht bij Groen Ontwikkelfonds Brabant, zodat ook de kansen voor de realisatie van kwalitatief optimale nieuwe natuur optimaal worden benut.

Groen Ontwikkelfonds Brabant BV.

info@groenontwikkelfondsbrabant.nl

www.groenontwikkelfondsbrabant.nl

Telefoon 06-30956450

¹⁵ Er is vaak verwarring over de term compensatieverplichting. Deze verplichting kan voortkomen uit verschillende provinciale, gemeentelijke en Rijksregelingen en kennen daarmee ook verschillende randvoorwaarden.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1

Over Groen Ontwikkelfonds Brabant bv

Groen Ontwikkelfonds Brabant ondersteunt particulieren, ondernemers, stichtingen, collectieven en overheden met grond, subsidie en advies bij het realiseren van het Natuurnetwerk Brabant.

Het Natuurnetwerk Brabant is een netwerk van natuurgebieden die door ecologische verbindingzones met elkaar verbonden zijn. Ongeveer 90% van het natuurnetwerk wordt gevormd door bestaande en al gerealiseerde natuur. Maar het netwerk is nog niet compleet. Er ontbreken gebieden en verbindingen die belangrijk zijn voor dieren en planten.

Tot 2010 was het natuurbeleid een rijksaangelegenheid, volledig gefinancierd door de staat. De natuurterreinbeherende organisaties - Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en de provinciale Landschappen – waren de enige partijen die aan de lat stonden voor de realisatie van nieuwe natuur in Nederland. Decentralisatie van het natuurbeleid naar de provincies en bezuinigingen leidden in veel provincies tot een flinke krimp van het natuurnetwerk. In Noord-Brabant liep dat anders. Twaalf Brabantse organisaties¹⁶ op het gebied van natuur, water, milieu, landbouw, recreatie en landschap hebben hun krachten gebundeld en de provincie Noord-Brabant in een manifest opgeroepen het hele natuurnetwerk te realiseren. Deze zogenoemde manifestpartijen deden een bod om gezamenlijk te investeren in de Brabantse natuur, mits de provincie dat bedrag zou verdubbelen. De provincie Noord-Brabant is op het voorstel ingegaan. Zo ontstond in Noord-Brabant na de decentralisatie van het natuurbeleid een nieuwe situatie. Iedereen met een goed natuurplan die bereid was zelf mee te financieren mocht meedoen met het realiseren van het natuurnetwerk.

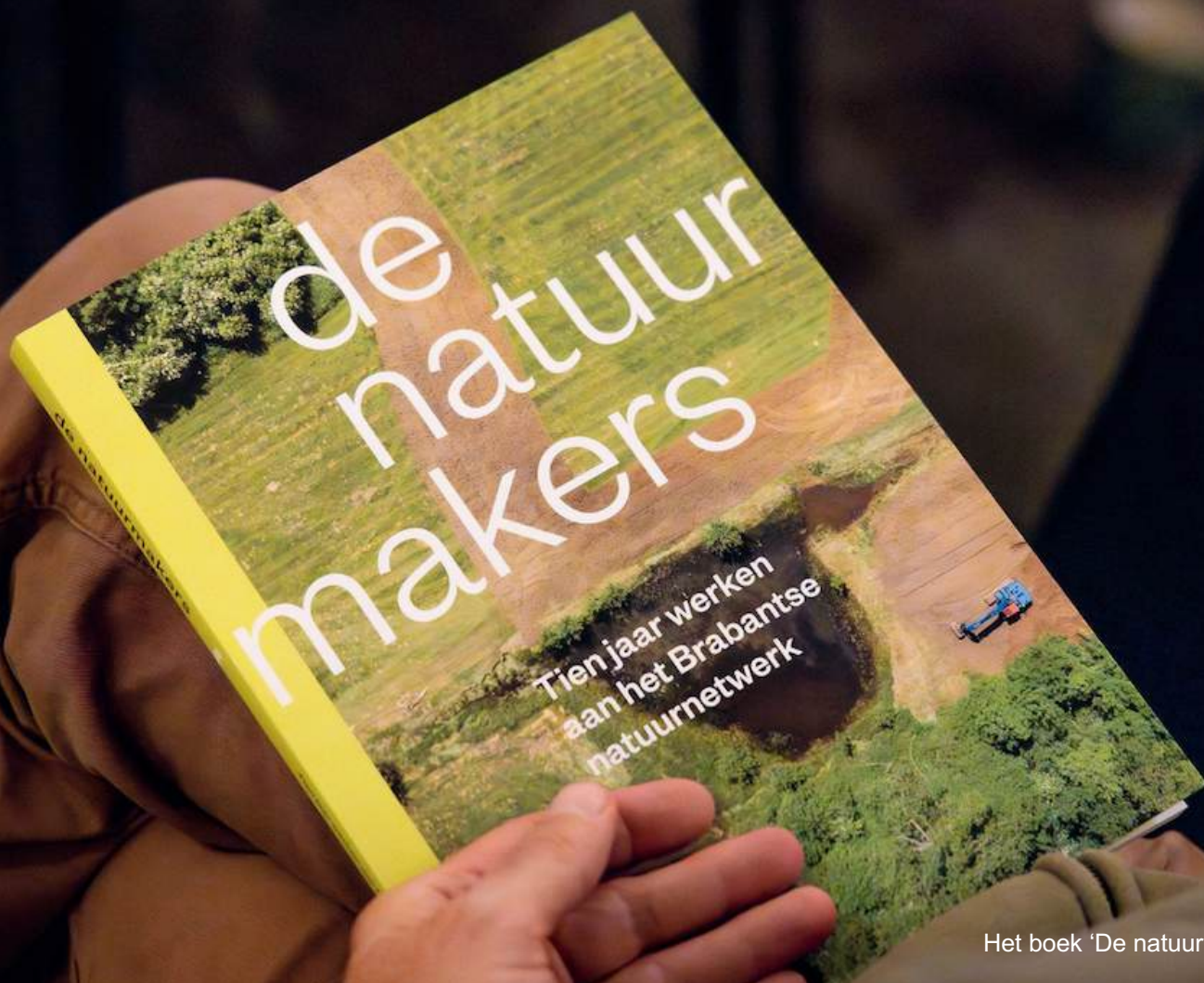
In deze periode is Groen Ontwikkelfonds Brabant opgericht, met de opdracht om eind 2027 het Natuurnetwerk Brabant en de ecologische verbindingzones gerealiseerd te hebben. Naast de maatschappelijke opdracht uitgedrukt in hectares werd ook de opdracht meegegeven om een nieuwe aanpak te ontwikkelen waarbij meer partijen nieuwe natuur realiseren en financieren.

Groen Ontwikkelfonds Brabant realiseert of beheert zelf geen natuur.

Om de klus te kunnen klaren heeft Groen Ontwikkelfonds Brabant van de provincie Noord-Brabant, de enige aandeelhouder van het fonds, geld en grond beschikbaar gekregen. De provincie stelt budget beschikbaar voor realisatie van de opgave, deels door het openstellen van subsidieplafonds in de door Groen Ontwikkelfonds Brabant uitgevoerde 'subsidieregeling realisering Natuurnetwerk Brabant' en deels door de inzet van provinciale gronden, waarvoor een Overeenkomst Trekkingsrechten Grond is afgesloten.

De Werkeenheid Natuurnetwerk, een collectief van de samenwerkende manifestpartijen en de provincie Noord-Brabant, ondersteunt natuurmakers met advies.

¹⁶ Waterschap de Dommel, Waterschap de Brabantse Delta, Waterschap Aa en Maas, Waterschap Rivierenland, Staatsbosbeheer, Vereniging Natuurmonumenten, Stichting Het Noord-Brabants Landschap, BPG Vereniging landelijk Brabant, Stichting Brabantse Milieufederatie (BMF), Vereniging Zuidelijke Land en Tuinbouworganisatie (ZLTO), de collectieven Agrarisch Natuurbeheer

Het boek 'De natuurmakers'

BIJLAGE 2

Succesfactoren vrijwillige natuurrealisatie uit boek 'de natuurmakers'

In ons boek 'de natuurmakers' staan de belangrijkste conclusies en leerpunten vermeld van 10 jaar vrijwillige natuurrealisatie. Deze conclusies en leerpunten zijn belangrijke bouwstenen voor onze aanpak in 2025 en verder.

Meer natuur met nieuwe natuurmakers

De afronding van het Natuurnetwerk Nederland is niet langer alleen de verantwoordelijkheid van de provincie en terreinbeherende organisaties. Door die taak te delen met anderen, zoals particulieren, landgoedeigenaren, gemeenten, waterschappen, agrariërs, ondernemers en verenigingen, komt veel energie vrij, meer budget op tafel en meer grond beschikbaar. Dit brengt de natuurontwikkeling in een stroomversnelling en zorgt dat de gemaakte natuur gevarieerder is en dus sterker.

Meer steun voor natuurbescherming

Hoe meer partijen zelf natuur maken en onderhouden, hoe groter hun betrokkenheid bij en liefde voor die natuur. Dit principe – natuur is van ons allemaal! – vormt een stevige basis

onder het natuurbeleid en de natuurbescherming. Daarbij: nieuwe natuurgebieden hebben weliswaar niet altijd de hoogste ecologische waarde, hun maatschappelijke betekenis staat buiten kijf.

Natuurmakers verdienen alle hulp

Nieuwe natuur maken is niet eenvoudig en het bieden van concrete hulp wordt dan ook zeer gewaardeerd. Niet alleen door het aanbieden van geld of grond, ook door het delen van kennis en het geven van advies.

Maak ruimte om goede plannen mogelijk te maken

Om vrijwillige natuurontwikkeling tot een succes te maken, moet het mogelijk zijn om het 'anders' te doen. Bijvoorbeeld door af te wijken van de natuurbeheertypen op een beleidskaart. Daarnaast is een einde aan de verkokering noodzakelijk – de schotten tussen beleidsvelden en geldstromen rijmen niet met het veelzijdige karakter van projecten die in het landelijk gebied worden opgestart.

Natuurontwikkeling valt of staat bij uitvoeringskracht

Een daadkrachtige uitvoeringsorganisatie is nodig om kansrijke initiatieven tot ontplooiing te brengen. Daarvoor zijn een duidelijke opdracht, een helder mandaat en een toereikend budget belangrijk.

Breng landbouw en natuur samen

Het in Brabant bedachte 'ondernemend natuurnetwerk' laat zien dat natuurontwikkeling en agrarische activiteiten samen kunnen gaan. Nieuwe vormen van landbouw komen de ecologie en de water- en bodemkwaliteit ten goede. Natuurontwikkeling biedt (jonge) agrariërs mogelijkheden om hun bedrijf toekomstbestendig in te richten.

Samenwerking overbruggt tegenstellingen

De manifestpartners – die in Noord-Brabant aan de wieg van het Groen Ontwikkelfonds stonden – lieten zien dat ondanks tegengestelde belangen samenwerking mogelijk is. Omdat ze erkenden dat een gezond bodem- en watersysteem in ieders belang is, omdat ze inzagen dat natuur en ondernemerschap te combineren zijn.

Vier de successen

Breng de resultaten en inspanningen van de vele natuurmakers in beeld. Zij laten zien wat mogelijk is. Soms tegen de stroom in. Dat geldt zeker ook voor hen die natuur en ondernemen weten te combineren. Door te laten zien wat er wél mogelijk is inspireer je anderen.

BIJLAGE 3

Nadere invulling taakstelling 2025

Het aantal gerealiseerde (2014-2023) en geprognoseerde hectares (2024 en 2025) nieuwe natuur per jaar voor functiewijziging/verwerving en inrichting in het rijksdeel NNB, provinciaal deel NNB en de ecologische verbindingzones.

Doel	REALISATIE (in hectares)								PROGNOSE REALISATIE	
	2014 - 2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
NNB provinciaal: verwerving/ functiewijziging	13,8634	208,0457	166,9455	325,0640	239,5814	284,6391	354,5171	97,6673	50	25
NNB provinciaal: inrichting		114,3655	79,1332	210,8650	65,6343	198,3461	33,3218	169,0698	280	225
NNB Rijks: verwerving/ functiewijziging	28,8897	537,7497	433,0301	-14,8558	239,7191	264,5473	199,6193	117,1494	110	200
NNB Rijks: inrichting	3,7460	339,7864	285,3992	19,5798	67,1595	62,8781	38,8321	55,2361	180	325
EVZ: verwerving en inrichting		26,2536	33,4494	7,1624	0,9000	3,5295	26,6889	14,8034	50	50

* Voor 2025 verwachten we in totaal ongeveer 600 hectare volledig gerealiseerd te hebben. Gerealiseerd is klaar voor zowel de grondcomponent als de inrichtingscomponent.

BIJLAGE 4

Opties voor versnelling realisatie ecologische verbindingzones

De ecologische verbindingzones worden, als we in het huidige tempo én op dezelfde manier doorgaan, niet op tijd¹⁷ gerealiseerd. Ook niet nu de einddatum is verschoven naar 2035. Zonder aanvullende beleidsbesluiten wordt deze opgave een zware dobber. Omdat dit niet binnen de mandaten en de invloedssfeer van het Groen Ontwikkelfonds Brabant valt zijn onderstaande opties voor de versnelling van de realisatie van ecologische verbindingzones geen integraal onderdeel van ons jaarplan, maar hebben wij ze als bijlage toegevoegd. We zien twee impactvolle kansen voor een stevige versnellingsimpuls:

1.

Bepalen wat wel en niet mag in bepaalde zones

De overheid kan via publiekrechtelijke instrumenten grondgebruik normeren. 'Normeren' wil zeggen: aangeven wat er wel en niet kan en mag in bepaalde zones. Normering op basis van bijvoorbeeld het Zevende Actieprogramma Nitraat, de Kaderrichtlijn Water en/of de Wet Natuurbescherming kan een stevige impuls geven aan de realisatie van ecologische verbindingzones.

Deze optie is zeker te overwegen omdat de uitvoeringskosten voor de ecologische verbindingzones fors oplopen¹⁸. Deze stijging is deels te verklaren door de hoge kosten die moeten worden gemaakt om vaak veel eigenaren te verleiden om voor slechts een klein deel van hun grondgebied mee te doen.

2.

Vergroten van de (beleidsmatige) prioriteit door ecologische verbindingzones te koppelen aan andere prioriteiten.

Ecologische verbindingzones hebben een belangrijke functie als verbindingzone tussen natuurgebieden en daarmee voor de biodiversiteit, maar ecologische verbindingzones kunnen ook bijdragen aan andere beleidsdoelen. Dit explicieter voor het voetlicht brengen kan bijdragen aan een andere prioriteitstelling - en daarmee aan de bereidheid van grondeigenaren om wel mee te werken aan plannen voor ecologische verbindingzones. Het kan er bovendien voor zorgen dat er meer personele capaciteit en/of cofinanciering beschikbaar komt.

Welke andere beleidsdoelen kunnen zorgen voor een win-winsituatie?

2a Klimaatadaptatie

Klimaatadaptatie is de mate waarin we de omgeving kunnen aanpassen aan klimaatverandering. Dat is nodig, omdat verandering van het klimaat voor een aantal problemen zorgt in de huidige samenleving. Harde regenbuien zorgen voor wateroverlast/overstromingen. Daarnaast hebben we te maken met hitte en droogte.

¹⁷ De provincie heeft in haar beleidsdocumenten de eindtermijn voor de realisatie van ecologische verbindingzones verschoven naar eind 2035. Deze termijn wordt momenteel vertaald naar de opdracht van Groen Ontwikkelfonds Brabant.

¹⁸ De waterschappen geven aan dat de uitvoeringskosten fors hoger zijn dan het maximaal beschikbare subsidiebedrag.

Klimaatadaptatie staat hoog op de agenda van gemeenten, agrarische ondernemers en waterschappen (watertransitie).

2b Kaderrichtlijn water (KRW)

De Kaderrichtlijn Water is een Europese richtlijn voor de kwaliteit van het oppervlaktewater en grondwater. In 2000 hebben de landen uit de Europese Unie deze richtlijn vastgesteld. Al het water in Nederland moet in 2027 een goed leefgebied vormen voor de planten en dieren die er thuishoren.

Ecologische verbindingzones hebben een belangrijke functie als mest- en spuitvrije bufferzone tussen agrarisch land en een waterloop. Hierdoor leveren ze een belangrijke bijdrage aan de waterkwaliteit en de KRW-doelen in 2027.

Het behalen van de KRW-doelen staat hoog op de agenda van waterschappen en de rijksoverheid.

2c Nitraatrichtlijn

De Nitraatrichtlijn wil waterverontreiniging die wordt veroorzaakt door nitraten uit agrarische bronnen verminderen en verdere verontreiniging voorkomen. Ook moet met de Nitraatrichtlijn eutrofiëring van oppervlaktewater worden tegengegaan.

Ecologische verbindingzones geven mede invulling aan de bufferstroken uit het addendum Zevende Actieprogramma Nitraat¹⁹. Het behalen van deze doelen staat hoog op de agenda van waterschappen en de rijksoverheid.

2d Bossen

De Brabantse en landelijke bossenstrategie is ambitieus als het gaat om het aanleggen van meer bos. Mogelijk dat de bossenstrategie, al dan niet aangejaagd door Europese ambities, de komende jaren aan prioriteit gaat winnen bij gemeenten en particulieren waardoor vaker de aanleg van bossen en ecologische verbindingzones worden gecombineerd.

2e Gemeenschappelijk Landbouwbeleid

Het nieuwe Gemeenschappelijke Landbouwbeleid (GLB), gericht op toekomstbestendig agrarisch ondernemerschap²⁰, biedt mogelijk kansen om agrarische ondernemers, vaak de grondeigenaren die nodig zijn voor het realiseren van een ecologische verbindingzone, te verleiden om mee te doen aan het realiseren van ecologische verbindingzones op hun grondgebied.

Wellicht vragen bovenstaande koppelingen met andere beleidsdoelen ook om een aanpassing van het beleid voor ecologische verbindingzones. Te denken valt aan een soort “EVZ-ONNB-variant” waarbij bijvoorbeeld wordt aangesloten bij het Zevende Actieprogramma Nitraat. Dat kan door te gaan werken met “bufferstroken die worden omgezet in natuur of extensief beheerd grasland”. Die worden door de agrariërs zelf beheerd, zonder gebruik te maken van kunst- en drijfmest en chemische bestrijdingsmiddelen.

¹⁹ [Addendum op het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

²⁰ Om deze en volgende generaties te kunnen voorzien van genoeg voedsel én de boer van een goed inkomen, moeten we werk maken van uitdagingen op het gebied van natuur, milieu en klimaat. Het GLB stelt subsidies beschikbaar voor boeren en organisaties die zich inspannen voor een toekomstbestendig bedrijf en een veerkrachtig platteland. Zie voor meer info: [Regelingen en instrumenten | Toekomst GLB](#)

BIJLAGE 5

Gericht verplichtende instrumenten inzetten voor realisatie rijksdeel NNB

Zoals in dit jaarplan al genoemd geven de gebiedstrekkers aan dat het in een aantal situaties niet gaat lukken om uiterlijk 2030 de gewenste natuur in het rijksdeel NNB gerealiseerd te hebben. Er zijn op een aantal locaties aanvullende instrumenten nodig.

Omdat dit niet binnen de mandaten en de invloedssfeer van het Groen Ontwikkelfonds Brabant valt zijn de instrumenten geen integraal onderdeel van ons jaarplan, maar hebben we ze opgenomen in deze bijlage.

Meer verplichtende opties zijn:

- **via het publiekrechtelijk instrumentarium sturen op het grondgebruik.**
Door publiekrechtelijk als provincie, in verschillende gebieden en zones, aan te geven wat voor het grondgebruik is toegestaan -denk aan de mate van bemesting, gebruik bestrijdingsmiddelen en beregening- wordt voor alle grondeigenaren duidelijk wat er wel en niet mogelijk is. Door ondernemers tijd te geven om het gebruik van de grond hierop aan te passen kan een grote stap gezet worden naar het behalen van de water- en natuurdoelen in deze gebieden en zones;
- **gericht onteigening (met volledige schadeloosstelling) inzetten.**
Het is duidelijk dat natuurrealisatie in het rijksdeel NNB niet op alle locaties op medewerking van de huidige grondeigenaar kan rekenen. Eigenaren hebben soms geen ambitie om tot zelfrealisatie over te gaan. Vrijwillige ruiling of verkoop kan enkel op basis van marktwaarde en biedt niet altijd een passende oplossing. De opgave voor het rijksdeel NNB vraagt op sommige locaties dus om een herbezinning. Wat te doen als het vrijwillig echt niet lukt, maar de percelen wel van cruciaal belang zijn? De inschatting is dat met het kunnen bieden van een volledige schadeloosstelling (VSS) op een aantal locaties een doorbraak kan worden geforceerd. Volledige schadeloosstelling kan alleen worden aangeboden als er voorafgaand een bestuurlijk besluit wordt genomen om –als in het uiterste geval het minnelijk toch niet lukt- tot onteigening over te gaan. De tijd begint echter te dringen; 2030 komt steeds dichterbij;
- **Wettelijke verkaveling**
Een wettelijke kavelruil kan een instrument zijn om zowel water-, natuur- als landbouwdoelen te realiseren. In een aantal gebieden biedt dit kansen om tot realisatie van nieuwe natuur -en andere doelen- te komen;
- **Voorkeursrecht²¹ gemeenten/provincie**
Gemeenten, provincies en het Rijk kunnen, onder voorwaarden, op gronden een voorkeursrecht vestigen.
Mocht de eigenaar de grond willen verkopen, dan moeten deze gronden eerst aan de overheid worden aangeboden. Dit voorkeursrecht kan onder andere worden

²¹ De Wet voorkeursrecht gemeenten (Wvg) verplichtte eigenaren om een perceel waarop een voorkeursrecht was gevestigd, bij verkoop eerst aan de overheid (de gemeente, provincie of het Rijk) aan te bieden. Dit gaf overheden de mogelijkheid om een betere positie – en dus meer grip – op de grondmarkt te krijgen. Bovendien kan prijsopdrijving door speculatie worden voorkomen. Per 1 januari 2024 is de omgevingswet in werking getreden. De Wvg is daarmee komen te vervallen, en op die datum is ook de Aanvullingswet grondeigendom Omgevingswet in werking getreden.

gevestigd om water- en/of natuurdoelen te realiseren.

Naast deze gerichte verplichtende instrumenten is het ook zinvol om een verplaatsingsregeling in het leven te roepen.

We hebben soms te maken met ondernemers die wel bereid zijn om vrijwillig mee te werken aan een verplaatsing, maar dan alleen als wij naast het kopen van de achterblijvende locatie ook de kosten voor een verplaatsing naar een nieuwe locatie voor onze rekening nemen. Bij een aankoop van de achterblijvende locatie, op basis van de marktwaarde²², is de financiering van alle verplaatsingskosten niet gedekt.

De verplaatsingsregeling kan eventueel worden opgenomen in de subsidieregeling van Groen Ontwikkelfonds Brabant. Ook het gericht aankopen van verplaatsingslocaties is wellicht een oplossingsrichting.

²² Bij aankoop van een bedrijf op basis van vrijwilligheid mogen wij, vanwege de voorwaarden die worden gesteld aan staatssteun, niet verder gaan dan de marktwaarde en geen volledige schadeloosstelling aanbieden.

BIJLAGE 6

Het blijven dynamische tijden

Onze Brabantse samenleving ziet zich voor de uitdaging gesteld om tal van grote problemen -wij noemen ze ook wel maatschappelijke 'opgaven'- op te lossen, die bovendien, om het nog eens extra lastig te maken, vaak ook op elkaar ingrijpen. Een aantal van de opgaven raakt ook aan de opdracht van Groen Ontwikkelfonds Brabant:

- *Het tekort aan water.*
In het [rapport 'Zonder water, geen later'](#) van de adviescommissie Droogte worden grote zorgen uitgesproken over de waterhuishouding in Brabant. We pompen te veel grondwater op en voeren te snel en te veel water af;
- *We produceren te veel stikstof.*
Een ingewikkeld vraagstuk dat in de afgelopen jaren veel aandacht heeft gekregen en waar zowel nationaal als [provinciaal](#) oplossingen voor bedacht moeten worden;
- *De slechte kwaliteit van ons grond- en oppervlaktewater.*
De waterkwaliteit in Nederland is in de afgelopen jaren wel iets verbeterd, maar lang niet snel genoeg. In 2027 moeten alle EU-lidstaten voldoen aan [de doelen van Kaderrichtlijn Water \(KRW\)](#), maar het ziet er niet naar uit dat Nederland die gaat halen. Tenzij er extra maatregelen worden genomen. [De Nitraatrichtlijn](#) is daar een voorbeeld van. Het moet ervoor zorgen dat de verontreiniging van het grond- en oppervlaktewater door nitraat vermindert en zo de kwaliteit ervan wordt verbeterd;
- *Het gaat nog steeds niet goed met de biodiversiteit.*
Het gaat nog steeds niet goed met de biodiversiteit in de wereld. [Ook niet in Nederland](#). De staat van de Natura2000-gebieden is in beeld gebracht in zogenaamde [Natuurdoelanalyses](#).
- *De agrarische sector ontkomt niet aan veranderingen.*
Nederlandse boeren mochten jarenlang meer mest uitrijden dan hun Europese collega's. Die uitzonderingspositie houdt in 2027 [op te bestaan](#). Het maakt de noodzakelijke transitie van de landbouw nog urgenter.

De grote lijnen van **wát** er moet gebeuren zijn geschetst. Echter, **hóe** al deze veranderingen, in samenhang met elkaar, moeten worden aangepakt is nog onduidelijk. Wat wel vaststaat is dat er haast is geboden en dat de provincie en de waterschappen een belangrijke rol spelen bij deze opgaven.

Wat dit gaat betekenen voor de opdracht van Groen Ontwikkelfonds Brabant en welke rol gaat Groen Ontwikkelfonds Brabant wel of niet spelen in het realiseren van deze maatschappelijke opgaven? Dat is nog niet duidelijk. Komen er in 2025 of later aanvullende inhoudelijke opdrachten? Of juist niet? Die vragen moeten nog worden beantwoord.

-